

UPPSALA
UNIVERSITET

"Att komma hit är som att gå in i vardagsrummet"

- En intervjustudie om träffpunkten Malvans betydelse för personer med psykiska funktionsnedsättningar

Rania Yousef & Terese Vesterlund

Sociologiska institutionen

C – uppsats, 15 HP

Handledare: Susanne Urban

VT – 2017

Sammanfattning

Psykisk funktionsnedsättning innebär att en person har allvarliga svårigheter att klara sitt dagliga liv utan hjälp utifrån. Dessa svårigheter är långvariga och beror på psykisk sjukdom. Därför finns kommunala träffpunkter som ska erbjuda dessa personer socialt stöd, trygghet och samvaro. Denna studie har gjorts på en av dessa träffpunkter, Malvan, för att skapa större förståelse för verksamhetens funktion i dess gästers vardag samt hur den konstrueras som social kontext.

Frågeställningarna som studien bygger på är:

- Vilken betydelse har Malvan för dess gäster med psykisk funktionsnedsättning?
- På vilket sätt formas den sociala samvaron gästerna emellan och med personalen?

Studien har gjorts med en etnografisk ansats. En förstudie bestående av deltagande observation var nödvändig för att skapa förståelse för fältet och skapa goda relationer med de tilltänkta informanterna. Sedan gjordes en huvudsaklig intervjustudie med elva intervjuer med både gäster och personal.

Teorin som används är främst Peter L. Berger och Thomas Luckmanns socialkonstruktivism om hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet, men till viss del även Erving Goffmans stigmatteori. Resultaten visar att Malvan har stor betydelse på olika sätt för många av gästerna. Det är främst gemenskapen och sociala samvaron som fyller denna funktion och personalen har en viktig roll i att forma denna samt leda gästerna i samma riktning.

Nyckelord: psykisk funktionsnedsättning, socialkonstruktivism, träffpunkt

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till samtliga gäster och personal på Malvan som deltagit i denna studie. Framför allt gästerna på Malvan som bemött oss med sådan värme och så generöst låtit oss ta del av sina personliga tankar och erfarenheter. Ett stort tack också till de medstudenter och vänner som läst igenom uppsatsen och kommit med tips och konstruktiv kritik. Slutligen vill vi även tacka vår handledare Susanne Urban för det stöd och den förståelse vi fått under arbetets gång.

Arbetet med uppsatsen har varit spännande och lärorikt och vi har fått en djupare förståelse för personer med psykiska funktionsnedsättningar och deras livsvillkor. Vi hoppas att denna studie kan komma till nytta på Malvan och andra liknande träffpunkter samt inspirera andra till vidare forskning.

Rania Yousef & Terese Vesterlund, Uppsala, maj 2017

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Träffpunkten Malvan	2
1.3 Syfte och frågeställningar	3
1.4 Disposition	3
2. TIDIGARE FORSKNING	3
2.1 Delaktighet och livskvalité	4
2.2 Stigmatisering	5
2.3 Åtgärder	6
3. TEORI	7
3.1 Socialkonstruktivism - Peter. L Berger & Thomas Luckmann	7
3.1.1 Socialisation	7
3.1.2 Objektivisering.....	8
3.1.3 Institutionalisering.....	9
3.1.4 Roller	9
3.2 Stigmatisering - Erving Goffman	10
4. METOD	11
4.1 Metodologisk forskningsansats	11
4.2 Urval och avgränsning.....	11
4.3 Fenomenologi och hermeneutik som förståelsegrund	13
4.4 Förstudie i form av deltagande observation.....	13
4.5 Intervjuer	15
4.6 Kodning	17
4.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	18
4.8 Etiska överväganden	19
5. RESULTAT OCH ANALYS	20
5.1 Besöksfrekvens och bakgrund till första besöket	20
5.2 Gästernas beskrivning av Malvan och dess betydelse	22
5.3 Sociala relationer och gemenskapens inflytande.....	25
5.4 Förändring i gästers vardagliga liv	27
5.5 Personalens syn på Malvan och verksamhetens mål	30
5.6 Personalens syn på gemenskapen på Malvan	32
6. DISKUSSION	34
6.1 Summering av resultaten i koppling till syfte och frågeställningar	34
6.2 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning	37
6.3 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och teori	38
6.4 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och metod	39

6.5 Slutsats och vidare forskning	40
7. KÄLLFÖRTECKNING.....	42
8. BILAGOR	45
Bilaga 1: Informationsbrev	45
Bilaga 2: Samtyckeskontrakt	46
Bilaga 3: Intervjuguide - gäster	47
Bilaga 4: Intervjuguide - personal	49

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Drygt två av tre personer med psykisk ohälsa hemlighåller den för sin omgivning. Lite mer än varannan upplever att andra människor någon gång har undvikit eller tagit avstånd från dem när de väl berättat (Hansson, Stjernswärd, & Svensson, 2013). Psykisk funktionsnedsättning innebär att den psykiska ohälsan tar sig sådant uttryck att den orsakar allvarliga och varaktiga svårigheter att klara av sitt liv utan hjälp utifrån. Dessa anses vara personer över 18 år som på grund av dessa svårigheter har behov av vård-, stöd- eller omsorgsinsatser. Principen är att alla tillstånd som diagnostiseras som psykisk störning eller psykisk sjukdom är möjliga att ingå i den konsekvens som definierar psykisk funktionsnedsättning (SOU 2006:100, 325).

En person har ett psykiskt funktionshinder om hon eller han har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, och om dessa begränsningar antas komma att bestå under en längre tid. Dessa svårigheter kan bero på psykisk störning. De kriterier som vidare definierar psykisk funktionsnedsättning är åldersgräns, varaktighet, viktiga livsområden, aktivitetsbegränsning och konsekvens av psykisk sjukdom (ibid).

I och med 1995 års psykiatrireform påbörjades ett arbete med att avinstitutionalisera den specialiserade psykiatrivården som befanns ha allvarliga brister. Reformen avsåg att förbättra psykiskt funktionshindrades livsvillkor och situation i samhället genom förändringar inom både psykiatrin och socialtjänsten (Rosenberg, Lindqvist, & Fredén, 2011). Som ett led i detta fick landets kommuner ett tydligare ansvar, reglerat i Socialtjänstlagen 5 kap 7 § som beskriver att "Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra."

Sedan dess har bland annat träffpunkter skapats för att kunna tillgodose dessa individers behov av socialt stöd, trygghet och samvaro (Rosenberg et al., 2011). Undanhållandet av sin psykiska problematik finner vi har en koppling till den stigmatisering som dessa personer drabbas av då de ses som avvikande och mindre värda av det omgivande samhället. Psykisk funktionsnedsättning som samhällsligt fenomen är känsligt och trots att det kan få konsekvenser för livskvalitén är det ett ämne som man ofta inte talar öppet om på individnivå. Den sociala samvaron och den gemenskap som träffpunkter erbjuder för personer med psykiska funktionsnedsättningar har enligt tidigare forskning en stor betydelse men beskrivs inte hur den rent praktiskt skapas och upprätthålls. Därför anser vi att det är

intressant att studera denna samhällsrelaterade problematik på både individ- och organisationsnivå och förhoppningsvis kunna bidra till att fylla en kunskapslucka.

Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv vill vi få en djupare insikt i en av dessa träffpunkters betydelse för dess gästers tillvaro och undersöka hur den sociala kontexten konstrueras på Malvan. I denna studie vill vi även ta hänsyn till det faktum att individer än idag undanhåller psykiska problem från sin omgivning och se ifall det förekommer på träffpunkten.

1.2 Träffpunkten Malvan

Träffpunkten Malvan är en öppen verksamhet i kommunal regi för personer med psykisk funktionsnedsättning. Målet med träffpunkten är att ge dessa individer ett socialt sammanhang för meningsfull samvaro med andra. Detta görs genom att erbjuda en plats att vara på och träffa andra samt olika aktiviteter till exempel att laga och äta lunch tillsammans, olika gruppaktiviteter och att göra utflykter. Anställd personal finns på plats varje dag för social samvaro men också stöd och hjälp på olika sätt efter behov. Malvan är öppen alla vardagar under dagtid men har också viss verksamhet på kvällarna.

Dagligen besöks Malvan av ett "kärngäng" på ungefär åtta personer. Av dessa står en del och väntar vid dörren redan när träffpunkten öppnar och de stannar ofta tills den stänger. De umgås, spelar kort och dricker kaffe men deltar mycket sällan i de mer organiserade aktiviteterna som erbjuds, till exempel film- och hantverksgrupp. Deltagarna i de grupperna deltar å sin sida i det närmaste enbart i dessa. De dricker ibland en kopp kaffe i anslutning till den schemalagda organiserade aktiviteten men besöker sällan Malvan utöver detta. Vi har döpt om träffpunktens namn till Malvan för att ta hänsyn till dess anonymitet. De personer som besöker träffpunkten Malvan benämns som gäster vilket vi har tagit hänsyn till under studiens gång.

Personalen på Malvan har också uttryckt att ett viktigt uppdrag för dem detta år är att nå ut till fler av kommunens invånare med psykisk funktionsnedsättning som skulle ha nytta och glädje av Malvans utbud, vilket vi tror och hoppas att denna undersökning kan bidra till.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna intervjustudie är att skapa en större förståelse för vilken funktion Malvan har för dess gäster med psykiska funktionsnedsättningar samt hur den konstrueras som social kontext.

Utifrån syftet har vi utvecklat följande frågeställningar:

- Vilken betydelse har Malvan för dess gäster med psykisk funktionsnedsättning?
- På vilket sätt formas den sociala samvaron gästerna emellan och med personalen?

1.4 Disposition

I det första kapitlet förklaras psykisk funktionsnedsättning och en presentation av träffpunkter i allmänhet samt Malvan i synnerhet. Här redovisas också uppsatsens syfte och frågeställningar. Kapitel två presenterar tidigare forskning i området och kapitel tre den teori som används, socialkonstruktivism och stigmatisering. I kapitel fyra beskrivs metoden som använts, diskussioner kring den samt reliabilitet, validitet, generaliserbarhet och de etiska överväganden som gjorts. Därefter kommer ett resultatavsnitt där studiens empiri samlats i ett antal olika teman. Kapitel sex summerar och diskuterar resultaten i koppling till syfte och frågeställningar samt tidigare forskning, teori och metod. Här ges också förslag till vidare forskning.

2. Tidigare forskning

Då syftet med vår studie är att få en ökad förståelse för vilken betydelse Malvan har för dess gäster kan vi i samband med tidigare forskning få en inblick i det fält vi vill undersöka. De sökord vi utgått ifrån när vi sökt efter tidigare forskning i databaser är social network, activity center, social support, psychiatric disabilities, mental illness, community center, daycare center, mental health agency, out patient care med mera.

Mycket forskning tar upp följande frågor och lyfter fram relevanta teman och begrepp som vi finner en koppling till med vår studie. Majoriteten av de vetenskapliga artiklar och rapporter som finns kring träffpunkter har i stort sett presenterat antingen personer med psykiska funktionsnedsättningar upplevelser och jämförelser mellan besökare och icke besökare, behovet av att stärka åtgärder för dessa personers hälsotillstånd eller stigmatisering på för vårt ändamål relevanta sätt.

Nedan kommer tidigare forskning först presenteras i relation till betydelsen av delaktighet för personer med psykiska funktionsnedsättningar som besöker träffpunkter och hur dessa har en funktion i deras vardagliga liv. Även jämförelser mellan olika typer av träffpunkter lyfts fram och de konsekvenser som de får i gästernas engagemang på dessa aktivitetscenter. Här beskrivs forskning med utgångspunkt i individernas egna erfarenheter och tankar. I tidigare forskning relateras även psykisk funktionsnedsättning till stigmatisering och dess inverkan på den sociala interaktionen på träffpunkter. Sammanfattningsvis beskrivs behovet av åtgärder på nationell nivå för denna målgrupp samt inom vård, stöd och service.

2.1 Delaktighet och livskvalitet

Svensk forskning lyfter fram betydelsen av yrkesmässig delaktighet i träfflokaler utifrån personer med psykisk funktionsnedsättningens egna erfarenheter och vardagssituationer. Fokus har varit att undersöka aktivitetscenters funktion för personer med psykisk funktionsnedsättning och skillnader däremellan beroende på om dessa är arbetsorienterade och mötesplatsorienterade. Resultat visar att yrkesverksamhet på träffpunkter generellt är positivt men att det är viktigt med anpassning till individens olika funktionsnivåer. Det visar också att den stora behållningen inte nödvändigtvis är arbetet i sig utan den gemenskap som det medför. Samt att det är fördelaktigt med rutiner som arbetet medför för en bättre hälsa och välbefinnande (Tjörnstrand, Bejerholm, & Eklund, 2011; Jansson, Johansson, & Eklund, 2013).

En av artiklarna visade även att hög grad av yrkesmässig aktivitet också ger högre känsla av kontroll över sitt handlande, sina impulser och känslor (Argentzell, Håkansson, & Eklund, 2010). Forskning har även lyft fram att livskvaliteten hos personer med psykisk funktionsnedsättning på olika aktivitetscenter grundar sig på motivation och känslan av kontroll. Detta är inte beroende av om träffpunkten i sig är arbets- eller mötesinriktad (Argentzell, Thörnstrand, & Eklund, 2017). Gäster som besöker träfflokaler bildar en särskilt utsatt grupp från de som inte besöker dessa. Faktorer som avgör detta är att bo ensam, ha en låg utbildningsnivå och ha mer behov av aktiviteter i det dagliga livet, trots att de besöker olika träffpunkter. De löper även en större risk att inte få specialiserad psykiatrisk vård. Behovet av aktivering och engagemang i det dagliga livet är således avgörande att se över hos denna utsatta grupp (Eklund & Sandlund, 2012).

Tidigare forskning som lyfter fram jämförelser mellan gäster och icke-gäster på olika träffpunkter, både i kommunal och frivilligorganisationers regi, tyder på att sociala relationer har en nödvändig funktion för upprätthållandet av psykiskt välbefinnande. Resultaten visar på ett samband mellan socialt nätverk, socialt stöd och nära relationer. Låg grad av dessa hänger samman med lågt psykiskt välbefinnande och social isolering (Kawachi & Berkman, 2001). Även att ha vänner och stärka sin självkänsla är två viktiga faktorer för det sociala nätverket för denna grupp på kort sikt. Att exempelvis vara besökare på ett klubbhus visar sig dock mer fördelaktigt i ett längre perspektiv (Hultqvist, Markström, Tjörnstrand, & Eklund, 2016). En annan studie visar att gäster har fler sociala kontakter än icke-gäster men att de relationerna inte är nära och att arbete i någon form upplevdes som positivt för det sociala nätverket (Argentzell, Leufstadius, & Eklund, 2014).

2.2 Stigmatisering

Andra vetenskapliga artiklar inom det ämnesfält vi valt att studera behandlar Goffmans teori om stigma. Den ena med fokus på psykisk sjukdom och hur stigmatisering sker, hur allvarlig sjukdomen är samt det sociala nätverkets storlek och betydelse medan den andra om en revidering och utveckling av stigma begreppet. Resultaten av dessa visar att personer med mer allvarlig sjukdom i regel har större nätverk som dessutom erbjuder stöd i högre grad än de med mindre allvarlig sjukdom. Det visar också att de utsätts för diskriminering av yttligare bekanta och i samhället i högre grad. De presenterar även att stigmatisering består av flera separata delar som dessutom behöver ses i ett maktperspektiv och att stigmatisering allvarligt kan påverka alla aspekter av en individs liv (Perry, 2011; Link & Phelan, 2001). Författarna lyfter fram sammankopplingen mellan stigmatisering och personer med psykiska funktionsnedsättningar och dess inverkan på deras sociala relationer.

Annan forskning belyser stigmatisering hos personer med psykisk ohälsa och vikten av integrering i samhället. En utveckling av de allmänna stödsystemen för dessa individer med möjlighet till mer individanpassning är nödvändig samt att stöd och hjälp till en lyckad integration är avgörande. Avhandlingen visar också på ett behov av bättre utbildning för vårdpersonal vad gäller etik i allmänhet och stigmatisering i synnerhet (Granerud, 2008; Grönberg, 2012). Genom att se hur stigmatisering uppstår i det sociala nätverket för personer med psykisk funktionsnedsättning kan vi undersöka om spår av detta även förekommer på träffpunkten Malvan.

2.3 Åtgärder

World Health Organization, WHO, lyfter fram brister i behandling av personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det behövs fler åtgärder för att komma till rätta med det psykiska hälsotillståndet i världen. Resultat visar på att behandlingsgapet är lägre i WHO: s europeiska region än i Amerika, vilket delvis kan bero på att tillgången till hälsovård i västeuropeiska länder är större (Kohn, Saxena, & Benedetto, 2004). Genom att titta på hur det faktiskt ser ut blir det relevant att undersöka vad träffpunkter bidrar med för att stärka den psykiska hälsan hos denna målgrupp.

En annan vetenskaplig artikel har ett nordiskt perspektiv på psykiatrireformen vad gäller vård, stöd och service till personer med psykisk funktionsnedsättning. Författarna menar att många kortsiktiga och lokala projekt har varit framgångsrika men att det saknas ett nationellt helhetsperspektiv (Rosenberg et al., 2011). Även en utvärdering av FoU har gett oss en inblick i det ämne vi fördjupat oss i då det behandlar träffpunkters betydelse med fokus på att främja äldres hälsa och välbefinnande. I denna utvärdering beskrivs träffpunkter som ett positivt socialt sammanhang som skapar möjligheter till aktivitet, stimulans och sociala relationer. Genom att bryta ofrivillig ensamhet och stärka sociala nätverk kan man ge förutsättningar för äldre att leva fler självständiga år (Lindahl, 2006). FoU har undersökt sex olika träffpunkter i Sverige med fokus på äldre vuxna, vilket ger en tydlig bild av hur sådana verksamheter ser ut, hur de arbetar samt vad det har för funktion för den målgrupp som besöker dessa träffpunkter.

Resultaten av den presenterade forskningen ovan visar på att träffpunkter i sin helhet är viktiga, framför allt för de med mer allvarliga problem och de som annars har bristande socialt stöd, små sociala nätverk och få nära relationer. Det är framför allt den gemenskap och de rutiner som finns på en träffpunkt som är avgörande för ett ökat psykiskt välbefinnande för de gäster som besöker dessa mötesplatser, och inte om de är yrkes- eller mötesplatsinriktade. Däremot visar tidigare forskning som är mer inriktat mot stigmatisering på att de med allvarligare sjukdomstillstånd har större socialt nätverk och får mer stöd än de med mindre allvarlig sjukdom. De utsätts även i högre grad för diskriminering. Resultat betonar även att träffpunkter som den vi undersökt behöver bli mer individanpassade och att det saknas ett nationellt helhetsperspektiv. Fler åtgärder och satsningar krävs därmed för denna grupp i samhället.

I relation till vad tidigare forskning lyft fram tänker vi oss att vår studie kan bidra med kunskap om hur gemenskap som träffpunkter bidrar med konstrueras och upplevs av gästerna och inte enbart om den finns. Vi är intresserade av att undersöka gemenskap i den kontext träffpunkten utgör och inte i enskilda fall. Till skillnad från mycket av den tidigare forskningen som främst utgått ifrån en specifik åldersgrupp eller diagnos har vi valt att undersöka en verksamhet som är öppen för alla med olika psykiska funktionsnedsättningar i vuxen ålder. Genom denna studie vill vi bidra med en mer djupgående och detaljerad kunskap som tidigare forskning med främst kvantitativa ansatser inte kunnat komma åt. Vi tänker också att vår studie skiljer sig från tidigare forskning då vi lyfter fram både gästernas och personalens perspektiv för att få ett helhetsintryck av verksamhetens betydelse och hur gemenskapen skapas och upprätthålls.

3. Teori

Nedan presenteras olika teoretiska begrepp och utgångspunkter som vi funnit relevanta att använda i vår studie. Genom att använda teori som verktyg i vår studie hoppas vi på att kunna utreda och presentera ett socialkonstruktivistiskt perspektiv av fenomenet. Vi anser att dessa teorier kommer att bidra till en fördjupad förståelse i processen att besvara vårt syfte, frågeställning och sammanställning av det empiriska materialet.

3.1 Socialkonstruktivismen - Peter L. Berger & Thomas Luckmann

Socialkonstruktivismen beskriver konstruerandet av individers sociala verklighet samt hur individen uppfattar och tolkar denna. Teorins syfte är ett perspektiv på samhället som helhet och att individers sanna verklighet är konstruerat av ett socialt samspel mellan människor. Sociala processer är således det som skapar vår identitet och är en viktig del av den subjektiva verkligheten. Precis som alla subjektiva verkligheter står det i relation till samhället. De sociala processer som formar begreppet identitet bestäms av olika sociala samhällsstrukturer (Berger & Luckmann, 1998, 201).

3.1.1 Socialisation

Socialisation är ett slags lärande, ett inträdande i den sociala världen. Primär socialisation är den första och kanske viktigaste varianten av detta som sker i barndomen. Detta uppstår när barnet blir visat och förklarar för hur livet och den närmaste sociala världen fungerar samt vilka normer som finns att förhålla sig till. Sekundär socialisation sker varje gång en individ

utvidgar denna första socialisering med ytterligare sådana i nya kontexter som kräver någon form av ny inläring och innebär inträde i en ny sektor i den objektiva världen (Berger & Luckmann, 1998, 154). Sekundär socialisation som i stort liknar den primära blir i mycket högre grad lyckad då den följer samma grundmönster och strukturer (Berger & Luckmann, 1998, 155). Primär socialisation sitter mycket djupare fast i sinnet än sekundär som inte på samma sätt upplevs som verklighet och sanning utan är mer förhandlingsbar. Den primära socialisationens objektivitet kan dock förkastas även den men då krävs det "svåra chocker på det biografiska planet" (Berger & Luckmann, 1998, 167).

Signifikanta andra är de individer som leder eller påtvingar socialiseringsprocesserna. De förmedlar verkligheten till individen och styr vilka delar som ska ingå i förmedlingen. Den sociala världen filtreras på så sätt till individen (Berger och Luckmann, 1998, 155). För det lilla barnet rör det sig till exempel om familjemedlemmar och förskollärare, för äldre individer kan det röra sig om vänner, skol- och arbetskamrater, chefer och så vidare.

Den generaliserade andre är när de signifikanta andras roller och attityder abstraheras till något allmängiltigt, som exempelvis "jag förväntas vänta på min tur" till "man väntar på sin tur". När den generaliserade andre tagit form i individens medvetande etableras en sanning om världen (Berger & Luckmann 1998, 157).

3.1.2 Objektivering

Objektivering är att de tankar, känslor och meningar vi människor har på något varaktigt sätt tar sig uttryck i den gemensamma världen så att andra än individen själv och den som denne eventuellt befinner sig i en face-to-face situation med kan ta del av och börja förstå dem (Berger & Luckmann, 1998, 48). Tecken och symboler är exempel på objektiveringar och språket kanske den allra viktigaste; "Vardagslivet är framför allt livet med och med hjälp av det språk jag delar med mina medmänniskor" (Berger & Luckmann, 1998, 51).

Objektiveringen möjliggör själva interaktionen som i sin tur består av externalisering och internalisering (se nedan), oavsett om vi talar om kommunikation mellan individer eller att skapa och vara en del av den samhällsordning som finns och som vi är beroende av för vår överlevnad. Objektivering dragen till sin spets leder till reifiering. Detta innebär att så snart något mänskligt producerat är tillräckligt etablerat finns risken att det ses som något statiskt, ett av naturen givet ting utanför mänsklig kontroll och omöjligt att påverka (Berger & Luckmann, 1998, 107).

Vidare förklaras externalisering som den process där individen ”externaliserar sitt eget väsen i den sociala världen” (Berger & Luckmann, 1998, 153), det vill säga låta sin egen person ta sig uttryck i omvärlden men på samma gång också deltar i att bygga upp och forma samma omvärld.

Internalisering är processen när aspekter av den sociala världen, antingen i form av till exempel tilltal under kommunikation av en annan individ eller i större sammanhang som att till sig normer, återtänks in medvetandet och förstås som meningsfulla. Detta blir också en början till alla former av socialisation (ibid).

3.1.3 Institutionalisering

Institutionalisering innebär att något mänskligt handlande har ställts under social kontroll. Denna uppträder där det förekommer en ömsesidig typifiering av vanemässiga handlingar från olika aktörer. Varje sådan typifiering uttrycks som en institution (Berger & Luckmann, 1998, 71). En institution står genom kollektiv överenskommelse över individen och utövar kontroll över denna. Ett äktenskap, en skola och ett samhälle är alla tre exempel på institutioner. Institutioner som utgörs av olika typifieringar av vanemässiga handlingar är alltid gemensamma och tillgängliga för de som ingår i den sociala gruppen (Berger & Luckmann, 1998, 70). Vardagslivets verklighet omfattas av typifieringsscheman som formas vid face-to-face-situationer. Alla de typifieringar som sker är ömsesidiga och influerar ständigt interaktionen med den andre (Berger & Luckmann, 1998, 44). Vardagslivets sociala verklighet uppfattas således i ett kontinuum av typifieringar (Berger & Luckmann, 1998, 46).

3.1.4 Roller

Roller kan beskrivas som förväntade sätt att bete sig på inom den rådande sociala ordningen. De ”uppträder så snart ett gemensamt kunskapsförråd som innehåller ömsesidiga typifieringar av handlande är på väg att bildas”. Institutionellt handlande kan inte förekomma utan roller då roller är representationer av den institutionella ordningen och bärare av den makt och kontroll som institutionen innefattar (Berger & Luckmann, 1998, 91).

Roller har också stor inverkan på jagupplevelser och identitet. Då en individ utför en typifierad handling kan denne i efterhand se situationen utifrån och identifiera sig med den rollen, till exempel gå ifrån att ”jag gör” till ”jag är”. Till exempel att gå från att i stunden identifiera sig med handlingen; ”jag håller upp dörren för min granne” till att senare inbegripa

en del av jaget i identifikationen; ”jag är en omtänksam medmänniska” (Berger & Luckmann, 1998, 90).

Genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv vill vi kunna förstå hur de olika parterna på Malvan ser, tolkar och skapar den verklighet de befinner sig i. Samt hur gästerna och personalen tolkar denna verklighet, som kan framställas som en mötesplats för gemenskap. Då Malvan har i syfte till att främja social samvaro och minska social isolering vill vi undersöka hur Berger & Luckmanns teori hänger samman i konstruerandet av olika sociala processer. Genom denna teori vill vi få en djupare insikt i hur gästerna förstår och upplever samvaron på Malvan och på det viset försöka ta reda på vilken funktion Malvan fyller i deras liv.

3.2 Stigmatisering

I "Stigma: den avvikandes roll och identitet" beskriver Erving Goffman hur olika individer kategoriseras och hur vissa avvikelser från normen ses som negativa samt konsekvenser som detta kan få. Goffman förklarar även den avvikandes roll och hur den sociala konstruktionen av detta fenomen uppstår i det dagliga samhället. Goffmans analys av stigmaten visar sammankopplingen mellan samhällets olika normer och den konfliktsituation som de avvikande tvingas förhålla sig till (Goffman, 2014, 9).

Ett stigma är en icke önskvärd avvikelse hos en person i förhållande till vad som förväntas av denne i den kontext den befinner sig i. Denna avvikelse orsakar en nedvärdering av personen i andras ögon och hen ses som dålig, farlig eller svag och till och med mindre mänsklig. Kontextberoendet innebär att det som är stigmatiserande i ett sammanhang inte nödvändigtvis behöver vara det i ett annat och därför rör det sig om ett relationernas språk snarare än attributens (Goffman, 1963, 3).

Det finns många sätt att försöka hantera stigmatisering men inte ovanligt är att synen på någon som misslyckad, inte fullt ut vad den borde vara, mindre värd och mänsklig, får denne att känna skam (Goffman, 1963, 7). Ett av sätten att hantera stigmatisering är att försöka dölja det eller de attribut som avslöjar avvikelsen och att hantera informationen om misslyckandet (Goffman, 1963, 42).

Stigmatisering är ett fenomen som är starkt förknippat med psykisk funktionsnedsättning och har mycket stor inverkan på de utsatta individernas liv. Därför blir det relevant att även

studera detta. Under studiens gång har vi inte ställt några frågor som specifikt rör detta, dock har det i flera fall dykt upp på informanternas eget initiativ.

4. Metod

4.1 Metodologisk forskningsansats

Vår forskningsstudie är en kvalitativ studie med etnografisk ansats där vi gjort en deltagande observation i förstudien och semistrukturerade intervjuer i huvudstudien. Vi har arbetat induktivt om den sociala kontexten på Malvan och det är också syftet med studien. Vi har kommit fram till att vi behövt ta stor hänsyn till den empiri vi funnit under arbetets gång då fältet omfattar personer med olika förutsättningar och kapacitetsnivå. Därav har stor vikt lagts på ett förarbete där man kunnat forma en lagom nivå av bekantskap eftersom det har varit en nödvändig utgångspunkt för genomförandet av arbetet.

Vi har utfört våra två första besök på Malvan som en förstudie i form av en deltagande observation men med utgångspunkten att göra fler besök med fokus på semistrukturerade intervjuer. Detta för att vi har valt att till stor del inleda vår studie med en etnografisk ansats för att lära känna fältet. Träffpunkter är i sin helhet ett tidigare beforskat område med mycket publicerat material om träffpunkter för ensamma äldre. Det finns även en hel del forskning om personer med psykiska funktionsnedsättningar men med andra syften och främst med kvantitativ ansats. På så sätt har vi fått insyn i det utvalda ämnesområdet och valt att istället inrikta oss på en kvalitativ ansats där vi undersöker processer i olika sociala relationer och kan lyfta fram informanternas egna förståelser. Sicksackande mellan teori och empiri handlar om att man som forskare framställer teorin genom skapandet av det empiriska materialet på ett systematiskt sätt, vilket i sin tur formas i relation till teorin (Aspers, 2011, 102). Genom sicksackande har vi kunnat utveckla vår grundförståelse för denna specifika inrättning och dess särskilda förutsättningar samt kunnat skapa en bra och relevant intervjuguide inför huvudstudien.

4.2 Urval och avgränsning

Ett bekvämlighetsurval (Trost, 2005, 120) har gjorts då det rört sig om en mindre mängd tillgängliga informanter och vi har intervjuat de gäster och personal som ville ställa upp. Då medverkan i intervjustudien har baserats på frivillighet och intresse har vi sannolikt inte fått

ett representativt urval. Ett tydligt exempel på detta är att ingen av dem vi intervjuat varit en av dem som främst eller enbart deltar i de mer organiserade aktiviteterna. Vi gjorde dock en ansträngning att försöka få så jämn fördelning av kvinnor och män som möjligt för att inte riskera att resultatet skulle bli påverkat av eventuella könsskillnader. Vad gäller gästerna lyckades detta ganska bra, men då personalen endast bestod av kvinnor var det i det fallet omöjligt. På grund av informanternas särskilda omständigheter har vi behövt personalen till viss hjälp då dessa har en bekantskap med de dagliga gästerna och skapar trygghet för dem. Då vi inte har befunnit oss på Malvan kontinuerligt har därmed personalens hjälp varit ovärderlig för att underlätta processen att sprida information och väcka intresse för vidare personlig intervju.

Vi har haft en bekant som gett tillgång till verksamheten och arbetar som personal på Malvan. Denna relation ger oss som forskare tillgång till att få en inblick i verksamhetens aktiviteter och dess funktion för de gäster som nyttjar den. Vår kontakt med personalen har sannolikt påverkat arbetet i en positiv riktning då ett förtroende redan funnits i början av forskningsstudien och tydlig information om hur fältet kan komma att se ut har getts. Då vi haft denna kontakt har vi på så sätt fått en bra förkunskap om fältet och en medvetenhet om hur vi lämpligast ska gå tillväga med studien. Denna kontakt har också resulterat i att vi blivit bemötta med värme och omfamnade med gemenskap vilket påverkat oss och vår kontakt med både personalen och gästerna. Hade gästerna inte varit lika nöjda som de uttryckt sig att vara skulle det ha kunnat kännas jobbigt i relationen till vår kontakt. Man kan också spekulera i om detta skulle kunna leda till att informanterna överdrivit uppskattningen av personal och om de vågat vara helt ärliga med negativa omdömen om verksamheten och personalen under de intervjuer vi gjorts. Även övrig personal kan ha påverkats av vår relation med en av dem och gjort att de inte kunnat uttrycka sig så fritt som de velat. Dock har vi inte sett att några sådana tendenser påverkat svaren i någon riktning.

I vår studie har vi avgränsat oss till att undersöka gästernas upplevelser och personalens tolkning av vilken betydelse Malvan har i dess gästers liv. Då syftet med vår undersökning även är att se hur sociala kontexten konstrueras på Malvan har det varit relevant att se variansen i träffpunktens besökare. Hur aktiva gästerna är på träffpunkten har därmed inte varit avgörande för vårt syfte eftersom att vi vill få fram ett helhetsperspektiv på den funktion som Malvan fyller i gästernas liv. Genom att undersöka både gästernas och personalens synvinkel kan vi därmed skapa en djupare förståelse för individernas erfarenheter och upplevelser och se hur denna träffpunkt fyller en funktion i det vardagliga livet.

4.3 Fenomenologi och hermeneutik som förståelsegrund

För att underlätta processen med det empiriska materialet har vi stärkt vår förståelsegrund med hjälp utav den hermeneutiska cirkeln som beskrivs av Hans - Georg Gadamer. Förståelsens cirkel omfattar den hermeneutiska regeln om att förstå helheten ur det enskilda och det enskilda ur helheten. Uppgiften är att utvidga den förstådda meningens helhet där denna rörelse fortskrider mellan helheten till delarna och delarna till helheten. Att alla enskildheter stämmer samman och fyller en helhet är kriteriet för förståelsens riktighet och skapar en kärna (Gadamer refererad i Wogau, 2000, 102). Den hermeneutiska cirkeln är en utveckling av generella principer som funnits vara användbara i texttolkning (Kvale & Brinkmann, 2009, 227). När vi bearbetat det empiriska materialet har vi haft förståelsens cirkel i åtanke och att sätta enskildheternas olika kontexter i relation till helheten för att skapa en fullständig förståelse för det fokusområde vi undersöker. Denna metodologiska teknik har varit användbar i framför allt kodning och tematisering, där man genom att strukturera upp resultatets olika delar och sätta dessa i relation till den teori vi haft format förståelsens riktighet. Det har också varit viktigt för oss att vara medvetna om att vi bär på en förförståelse men att vi inte ska låta oss styras helt av den. Detta har vi gjort för att på ett så fördomsfritt och öppet sätt som möjligt ta del av och försöka förstå gästernas upplevelser och meningar (Gadamer refererad i Wogau, 2000, 103). I vissa fall har det blivit tydligt att vi själva burit på förutfattade meningar om gästerna och det har flera gånger uppstått situationer då saker de sagt förvånat oss på grund av detta.

4.4 Förstudie i form av en deltagande observation

Valet av metod i förstudien, deltagande observation, grundar sig främst i vårt behov av mer kunskap för att gå vidare med intervjuerna och bygga relationer för att göra det hela möjligt. För att få förståelse för Malvans inverkan på gästerna behöver vi närma oss det utvalda fältet med försiktighet. Under den första deltagande observationen som kan beskrivas som en inledande del av förstudien, gick vi in ”med vidvinkellins” (Aspers, 2011, 75) för att på ett så öppet sätt som möjligt göra oss mottagliga för vad än som kunde möta oss på plats. Vi hade naturligtvis vårt tema med oss i bakhuvudet men det primära syftet var inte att generera direkt användbar data vid de första besöken utan att skapa en bekantskap till fältet.

Under förstudien har vi använt oss av dialoger och småprat för att senare under arbetets gång komma att fokusera på vissa aspekter genom mer semistrukturerade intervjuer. Samtal med

personal och gäster föll sig naturligt och som forskare försökte vi ha ett anpassningsbart förhållningssätt till gästerna då vi var nya besökare. Genom att samtala öppet kunde vi på så sätt vara närvarande bland gästerna.

Vi var där under två dagar uppdelade på två olika veckor, den första under en eftermiddag mellan ett och fyra och den andra redan från öppning kl. 10. Även om det var flera gäster där den första dagen föll det sig tyvärr så att det var relativt lugnt. Den organiserade aktiviteten som var planerad då fick inga deltagare så den delen av verksamheten kunde vi inte titta närmare på just den dagen. Vi fick dock redan då bekräftelse på att vårt ämne och våra tänkbara frågeställningar i allra högsta grad är relevanta och möjliga att arbeta vidare med och det var också det som observationen syftade till att säkerställa. Under det andra tillfället var det fler gäster på plats och bekräftelsen stärktes ytterligare. Det var också flera av gästerna som kände igen oss. Vi blev positivt överraskade över hur avslappnad och varm stämning det var när vi kom till Malvan och hur vi omedelbart sågs som självklara även om bara några av gästerna aktivt sökte vårt sällskap.

Genom att under den deltagande observationen vara närvarande i gästernas aktiviteter på Malvan och föra samtal har vi kunnat bygga relationer och skapa ett närmare band till den målgrupp vi velat intervjua. För att under uppsatsens gång kunna skapa tillförlitlighet och trygghet i relationen mellan oss och det utvalda fältet har vi därmed tagit hänsyn till att intervjuer i vårt fall kan komma att vara tidskrävande. Detta har inneburit flera besök på Malvan innan gästerna bekantat sig med oss tillräckligt för att vilja ställa upp på de personliga intervjuerna.

Inför besöket skrev vi ett informationsbrev till Malvans gäster där information om oss som forskare, vår studie och dess syfte samt vårt intresse av att intervjua minst 10 personer lyfts fram. Detta informationsbrev har personalen lagt vid anslagstavlan och på alla bord i det stora samlingsrummet så att gästerna kunde ta del av informationen och även ställa frågor gällande oklarheter. Med ett sådant informerat samtycke kan informanter ta del av forskningsobjektets risker och fördelar som kan vara förenat med dess deltagande i forskningsprojektet (Kvale & Brinkermann, 2009, 87). Vid varje besök på Malvan har vi sedan utifrån informationsbrevet presenterat oss själva som forskare och tydliggjort de etiska riktlinjer som gäller under studieobjektets gång och betydelsen av deras informerade samtycke. Alla informanter som valt att ställa upp och bli intervjuade har även fått läsa eller fått informationsbrevet läst för sig och sedan skrivit under för att bekräfta det samtycket och att de tagit del av informationen.

Resultatet av förstudien visade främst på att träfflokalen hade en stor betydelse för gästerna i deras vardag och för deras psykiska hälsa. Vår deltagande observation under besöken lät oss förstå hur gästernas kapacitet varierar. Det var tydligt att det på Malvan finns möjlighet för gästerna att själva välja den aktivitetsnivå som passar en själv. Vid förstudien har vi sammanställt det empiriska materialet genom att föra fältanteckningar som vi senare tolkat, dessa har vi dock valt att inte använda i resultatet då huvudfokus ligger på de personliga intervjuerna. Intervjuerna delades upp mellan oss och genomfördes i Malvans lokaler.

4.5. Intervjuer

För att komma åt det syfte vi har är inte enbart deltagande observationer tillräckligt. Vi vill få en djupare insikt och anser att intervjuer är det mest lämpliga verktyget för detta då det är kunskap om Malvans betydelse för gästerna samt gästernas och personalens personliga tankar vi vill få fram. Intervjuer ger oss dessutom möjlighet att be om förklaringar och ställa följdfrågor för att nå det resultat vi strävar efter. Det kan också vara svårt för vissa av informanterna att tillgodogöra sig skriftlig information på det sätt som hade krävts vid en enkätundersökning. Intervju som tillvägagångssätt kan förklaras som ett samtal med ett syfte där man kan förhålla sig till såväl det förflutna, nuet och framtiden. Det hjälper forskaren att föra in sociala, kulturella och mellanmännsliga aspekter i en vidare kontext (Ryen, 2004, 44-47). Vi är medvetna om att det vid personliga intervjuer kan uppstå känsliga ämnen vilket innebär att vi med noggrannhet kommer att välja ut enkla och öppna frågor som ger möjlighet för oss att följa upp de svar som informanten ger. Detta kräver att vi under våra besök bygger upp tillit och förtroende och att intervjuerna kan göras i enskildhet och i lugn och ro, beroende på hur informanten känner sig som tryggast.

Vad intervjuerna beträffar har det blivit tydligt, vilket vi också trodde på förhand, att mycket omsorg kommit att krävas för att på bästa möjliga sätt bemöta informanternas förutsättningar. Det stod klart redan från början att vi skulle behöva hjälp av personalen på olika sätt, från lån av lokal att hålla intervjuerna i till att vara mellanhand vid förfrågningar om att ställa upp på att bli intervjuad. Psykisk funktionsnedsättning är ett känsloladdat ämne som kan innebära att gästernas förutsättningar varierar och därmed även deras kapacitet, vilket vi ständigt har haft i åtanke vid våra besök där vi samtalat med de gästerna. Med detta som utgångspunkt är vi väl medvetna om att intervjuernas längd kan komma att variera beroende på vem informanten är samt dennes aktivitet- och kapacitetsnivå. I detta fall är personalen viktig för oss då vi är beroende av deras information, välvilja och hjälp att få fortsatt tillgång till fältet. Vi har valt

att intervjua sju utav gästerna och samtlig personal som består av fyra personer. Detta har vi gjort för att kunna ta båda dessa grupper egna idéer och önskemål i beaktande samt att för egen del få fler intryck och tankar kring studieområdet.

Intervjuerna har varit *både* semistrukturerade *och* tematiskt öppna (Aspers, 2011, 144) och har genomförts med hjälp av en intervjuguide som är en skriftlig förteckning över intervjuens teman och den ordning som frågorna ska ställas (Lantz, A, 2013, 70). Beroende på informantens funktionsnivå har intervjuguiden antingen följts från början till slut med de exakta frågorna och eventuella följdfrågor eller som en mer flexibel checklista för att säkerställa att alla teman berörts även om det gjorts i annan ordning, eller något däremellan. Intervjuguiden utarbetades noggrant för att kunna användas på båda sätten och fungerade väldigt bra. Utan denna anpassning hade det blivit svårt att genomföra så olika men ändå lyckade intervjuer. En annan viktig del av förfarandet var att lägga fram en kopia av intervjuguiden för gästerna att ta del av, antingen genom att läsa själva eller med vår hjälp, och på så sätt främja tilliten mellan oss hjälpa dem att avgöra om de ville bli intervjuade eller inte. Vissa var väldigt skeptiska fram tills de såg svart på vitt och i detalj vad vi var intresserade av att veta men ställde då gärna upp.

I den mån informanterna godkände det har intervjuerna spelats in för att sedan transkriberas. I två fall har informanterna känt sig obekväma med inspelning och då har istället anteckningar gjorts och sedan renskrivits. Endast en av oss har deltagit vid varje enskild intervju då vi inte ville riskera att informanten skulle uppleva att den hamnade i underläge (Trost, 2005, 46). Den av oss som är bekant med en i personalen intervjuade inte just denne. Vår tanke från början var att om inte informanterna önskade annorlunda skulle intervjuerna ske i något av Malvans samtalsrum som är klart lämpade för ändamålet, dock föredrog de flesta att sitta lite avskilt i tv-rummet eller öppet i det stora samlingsrummet. Vi bad även personalen att läsa igenom intervjuguiden för att säkerställa att frågornas formuleringar är rimliga. Intervjuernas längd och att anpassa frågorna efter gästernas kapacitetsnivå är något vi tänkt på eftersom en lång intervju för vissa informanter kanske inte är möjligt medan andra kanske har väldigt mycket de vill och kan dela med sig av. Vissa informanter var inte heller bekväma med att bli citerade vilket vi har tagit hänsyn till i redovisning av resultatet.

Vi har även utfört en pilotstudie där vi testat att ställa intervjufrågorna till varandra innan vi gjorde intervjuerna i fältet. En sådan pilotstudie kan förklaras som en kopia av en kommande undersökning som syftar till att kontrollera att den egentliga undersökningens intervju tekniskt sätt fungerar som den är tänkt till att göra. Detta tillvägagångssätt har säkerställt att

de frågor vi formulerat är relevanta, öppna och enkla att besvara på. Genom att göra en pilotstudie tillsammans med varandra har vi kunnat sätta oss in i informantens perspektiv och få ett tydligare angrepp för utförandet av intervjun (Aspers, 2011, 293).

4.6 Kodning

Vi har samlat in data genom intervjuer med både personal och gäster. Den deltagande observationen ligger till grund för det hela studiet men tyngdpunkten ligger på intervjuerna. Då intervjuerna gav så rikligt med information valde vi att avgränsa kodningen till enbart dessa och inte använda fältanteckningarna.

För att söka efter mönster har intervjumaterialet kategoriserats i olika dimensioner.

Intervjumaterialet har spaltats upp i olika delar och dessa har fått olika teman med koppling till den intervjuguide vi utgått ifrån och till våra frågeställningar. Avsikten med kodningen är att sammanställa data så att det blir möjligt att reflektera och abstrahera kring dimensionerna. Att se ett mönster i hur informanten beskriver olika aspekter av Malvan och i sitt deltagande där, gör det möjligt att lyfta sig från delarna och närma sig det som karaktäriserar helheten. När vi sökt mönster i hur delarna är relaterade till varandra och helheten har vi därmed haft förståelsens cirkel i bakhuvudet. I första hand kodades materialet innehållsligt och i andra hand skedde en metakodning där vi sökte efter mönster (Lantz, 2013, 157). Genom att systematiskt gå igenom en intervjufråga i taget i de intervjuer som följde guiden och sedan leta efter motsvarande utsagor i de mer öppna intervjuerna har olika teman identifierats. Dessa har sedan kodats med nyckelord som fått underkategorier. Dock har vi även försökt se intervjun i dess helhet då många av informanterna angett vissa saker i andra sammanhang, som är viktiga att lyfta fram i resultatet. De olika teman vi fått fram genom intervjumaterialet är relevanta för att besvara våra frågeställningar och syfte.

Intervjuerna har i huvudsak transkriberats ordagrant men uppenbart irrelevanta delar som inte kommer att kunna användas i studien har sammanfattats kort med en eller ett par meningar (Trost, 2005, 128). Vi har haft våra frågeställningar att utgå ifrån men också varit väldigt uppmärksamma på vad som kommit fram i det empiriska materialet. På så sätt har vi gjort både ett strukturerat och öppet genererande av koder. Under kodningsarbetet har vi arbetat genom att lägga teorin åt sidan i form av en induktiv tematisk kodning. Vi försökte snarare lyssna på materialet än att få materialet att passa in i de teoretiska begreppen. Vi använde oss av en första ordningens konstruktion genom att använda informanternas egna uppfattningar

som vi sedan tolkat och format om till en andra ordningens konstruktion, där vi sammankopplat olika mönster för att nå en avancerad abstraktionsnivå (Aspers, 2011, 46).

4.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet, eller tillförlitlighet, innebär vanligtvis att en mätning inte ska vara känslig för slumpmässig påverkan som till exempel skillnader hos olika intervjuare eller skillnader vad gäller plats och tidpunkt. Ofta också att en ny mätning vid ett annat tillfälle ska ge samma resultat (Trost, 2005, 111). Vid kvalitativa studier är läget dock annorlunda än vid kvantitativa studier som oftast är det som gäller när man talar om reliabilitet; "Människan är inte alls statisk utan hela tiden tvärtom deltagare och aktör i en process." (Trost, 2005, 112) och reliabilitet är inte tillämpligt på samma sätt i kvalitativa intervjuer som i till exempel enkätundersökningar.

Vi har försökt förhålla oss till detta genom att vara samspelade och väl förberedda.

Intervjuguiden var en god hjälp i det för att säkerställa att vi i så stor utsträckning som möjligt frågat om samma saker. Vi läste också igenom alla intervjuer innan vi började koda och diskuterade sinsemellan för att försäkra oss om att vi förstod datan på samma sätt och därmed var överens om vad som skulle kodas som vad.

Validitet kan förklaras som giltighet, riktighet och styrkan i ett yttrande. I en kvantitativ studie är validiteten begränsat till det som går att mäta (Kvale & Brinkmann, 264). I kvalitativa sammanhang handlar det om att försäkra sig om att det är informantens egen upplevelse av något snarare än att få exakta svar på våra förformulerade frågor som kanske i värsta fall inte alls är relevanta eller ens förståeliga för informanterna (Trost, 2005, 113). För att i så hög grad som möjligt säkerställa validiteten har vi bett personalen att läsa igenom intervjuguiden och bett dem komma med synpunkter på frågornas utformning och formuleringar. Vi har också kontinuerligt utvärderat våra egna insatser och diskuterat frågornas relevans under arbetet med intervjuerna för att kunna uppmärksamma oss själva och varandra på eventuella brister i genomförandet och kunna göra nödvändiga justeringar i intervjuguide och egna förhållningssätt. Det är också viktigt att ha i åtanke att hur gärna vi än önskar och vill tro att vi är objektiva är det omöjligt att vara det fullt ut och vi måste hela tiden våga se och ifrågasätta våra egna förförståelser och förutfattade meningar. Validitet grundar sig i forskarens hantverksskicklighet under en studie där denne utgår ifrån att

ständigt kontrollera, ifrågasätta och tolka resultaten utifrån teorin (Kvale & Brinkmann, 2009, 266)

Generaliserbarhet innebär att resultat från informanter eller situationer inom det studieområde man undersökt även kan gälla för andra informanter och situationer än de som ingått i forskningsstudien. En invändning mot kvalitativa intervjustudier är att man oftast har för liten mängd informanter för att kunna generalisera resultatet (Kvale & Brinkmann, 2009, 280).

Då detta är en kvalitativ studie brukar generaliserbarhet oftast inte anses särskilt relevant (Aspers, 2011, 235). Dock skulle vår studie även kunna ligga till grund för en kvantitativ studie om exempelvis psykiskt funktionshindrades erfarenheter, behov och behållning av träffpunkter genom att hjälpa till att formulera relevanta frågor som fungerar i en större enkätstudie. På så sätt tror vi att generaliserbarheten skulle kunna säkerställas med större relevans.

4.8 Etiska överväganden

Etiska riktlinjer är viktigt att förhålla sig till under arbetets gång och innebär att man som forskare håller informationen konfidentiell om denna tilldelas i förtroende (Aspers, 2011, 117). Vi förhåller oss till samtyckes- och informationskravet genom att vid varje besök ha i åtanke att informera om studiens syfte och betydelsen av informanternas medverkan. Samt låta dessa ta del av den intervjuguide vi använder oss utav och få tillgänglighet för forskningsstudien. Under våra besök introducerade vi oss själva och vår forskningsstudie för samtliga gäster som var delaktiga i observationen, för att stärka tillit och förtroende. Genom att informera intervjupersonerna om rätten till anonymitet och försäkra dem om vår tystnadsplikt tar vi hänsyn till konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2011).

I och med att de tilltänkta huvudinformanterna har psykiska funktionsnedsättningar blir det extra viktigt att göra noggranna etiska överväganden. Inför första besöket hade personalen informerat gästerna om att vi skulle komma på ett studiebesök och fick så gott det gick deras samtycke för det. Då alla gäster inte finns på plats samtidigt är det svårt att säkerställa att all information nås av alla i alla lägen. Våra besök stod dock uppskrivna på Malvans anslagstavla med dagens aktiviteter så att alla kunde ta del av informationen, inför det första till och med några dagar i förväg.

Trots detta finns dock inga garantier för att alla gäster som varit där har uppskattat vår närvaro. Det har vi försökt hantera genom att vara väldigt ödmjuka och respektfulla och inte

tränga oss på någon som inte velat prata. Vi har varit noga med att hälsa och förklara vilka vi är och vad vi gör men i övrigt låtit gästerna ta det mesta initiativet till interaktion.

Funktionsnivån hos gästerna på Malvan är väldigt varierande och vissa av dem var olämpliga att intervjua medan många andra både var nyfikna på oss och vår studie och fullt kapabla att ta beslut om de vill låta sig intervjuas och förstå vad det innebär.

De etiska aspekterna har varit viktiga för oss under hela studien och diskussioner samt överväganden i relation till detta har förekommit kontinuerligt.

5. Resultat & analys

Vår kvalitativa intervjustudie med en etnografisk ansats har gett ett empiriskt resultat i form av utdrag från de intervjuer vi gjort med både gäster och personal på Malvan. Resultatet av analysen har anpassats utifrån studiens syfte och kodats i olika teman som nedan kommer att presenteras med citat från de transkriberade intervjuerna. Då vi intervjuat både gäster och personal kommer vi först att behandla empirin utifrån gästernas tankar och värderingar och sedan personalens. Under redovisning av dessa teman och citat från informanterna kommer ett efterföljande resultat av vår analys med en teoretisk koppling.

5.1. Besöksfrekvens och bakgrund till första besöket

Gällande gästernas besöksfrekvens och tid spenderad på Malvan visar analysen att en stor del av de intervjupersoner som deltagit i studien är dagliga gäster som är på träffpunkten varje dag nästan hela dagar. En informant var till skillnad från de flesta andra enbart på besök en dag i veckan i cirka två till tre timmar. Två av gästerna anser att det kan vara lite olika beroende på perioder och om man har annan sysselsättning som arbetsträning eller socialt umgänge vid sidan om. Den ena av dem är där i stort sätt varje dag och den andra högst en gång i veckan. En annan informant som är en daglig gäst beskriver det som sådan:

Jaa, jag kommer innan öppning och står å väntar på att jag ska komma in. Ibland brukar jag stanna hela dagen men inte jämnt (...) brukar gå hem vid lunchtid och sova en stund. Jag bor precis i närheten. Informant 7, kvinna.

Denna intervjuperson skiljer sig från resterande då denne vanligtvis kommer och står utanför långt innan öppning, vilket vi tolkar som en starkare anknytning till Malvan. Efter vår sammanställning av intervjumaterialet har vi sett att besöksfrekvensen och tiden som gästerna

spenderar på Malvan varierar, men att många av dem vi intervjuat är dagligt aktiva besökare. De beskriver också Malvan som oerhört viktig för dem. Intervjumaterialet bekräftar också att deras behov av Malvan är större än det hos de gäster som enbart besöker Malvan någon gång i veckan. Besöksfrekvens och tid spenderad på Malvan hos informanterna bland gästerna har på så sätt en koppling till behovet av socialt stöd och social samvaro.

Ja, jag bara undrade vad det var som var här, jag hade inte hört talas om det så jag blev intresserad och klev in här. Informant 5, kvinna

Informanten beskriver att hon flera gånger såg folk utanför Malvan och en dag blev hon nyfiken så hon klev in och sedan den dagen är hon en aktiv gäst. Majoriteten av de informanter vi intervjuat har besvarat att anledningen till att de kommit till Malvan är genom andra som rekommenderat det för dem samt att det väckt intresse till fortsatt vistelse på träfflokalen. Resultatet från två utav dessa har även visat att de på grund av en låg aktivitetsnivå sökt sig till Malvan då det erbjudits kurser och olika grupper såsom matlagning, kör och annan aktivitet.

Då bakgrunden till att majoriteten kommit till Malvan efter rekommendationer från vänner, familjemedlemmar och boendestödjare kan vi se en koppling till Berger & Luckmanns begrepp den signifikanta andra. Det är genom signifikanta andra i gästernas liv och deras inflytande som majoriteten av de intervjuade gästerna kommit dit. Sedan tar vänner och personal på Malvan över den rollen väl på plats genom att de som står informanten nära blir signifikanta andra, vilket spelar en stor roll i gästernas socialisering på Malvan. Genom att de fyller rollen som signifikanta andra på Malvan lär sig gästerna att bli en del av den sociala omgivningen på träffpunkten.

Även handlingen att gå till Malvan kan utifrån det empiriska materialet bli typifierad och att socialisera sig med andra blir en vana för gästerna. Genom att gästerna går från att se sig själva som en som bara sitter hemma till en som tycker om att prata och umgås med andra kan man tolka att deras jagupplevelser och identitet stärkts. Detta visar att det även faller in på deras roll som gäst på Malvan. Att vara aktiv i en grupp kan även ge potential till att påverka identitet och jagupplevelser hos gästerna. Att exempelvis vara delaktig i hantverksgruppen kan visa på att man är produktiv och kapabel till att slutföra projekt. Denna gruppdeltaktighet skapar en roll som påverkar ens jagupplevelser. Denna process kan förklaras genom att man går från att pyssla till att vara någon som är kapabel att producera och slutföra ett projekt.

5.2 Gästernas beskrivning av Malvan och dess betydelse

Alla informanter beskriver Malvan som ett ställe att träffas på, en talar om att man kanske inte har så många anhöriga och vänner och att Malvan då kan fylla det behovet. Fyra personer betonar på ett eller annat sätt att den är tillgänglig för alla, en av dessa specifikt att det inte krävs psykisk problematik för att vara välkommen och att det känns bra då denne inte vill bli identifierad med detta. En annan informant framhåller istället att den finns till för sjukskrivna, de som är i kontakt med Försäkringskassan eller har problem av något slag. En informant förklarar att den är öppen för alla oavsett vad man har för bakgrund.

En träfflokal för alla, öppen för alla. Man kan dricka kaffe, fika, träffa andra och bara va'. I och med att den är öppen för alla så exkluderar den ingen. Informant 2, man.

Informanten menar att träffpunkten inkluderar alla och att där kan man bara få vara den man är, utan att någon dömer en. Majoriteten av informanterna nämner fika, kaffe eller lunch samt att det är billigt och att maten är bra. En informant nämner att personalen finns tillgänglig för samtal och har tystnadsplikt medan en annan tar upp utflykter och aktiviteter. Majoriteten nämner att personalen är bra, gemenskapen är trevlig och rekommenderar stället varmt. Samtliga informanter beskriver Malvan som öppen och frivillig träffpunkt och att hit kan man komma oavsett vad man har för bakgrund.

I enlighet med den socialkonstruktivistiska teorin kan vi även här se mönster i intervjumaterialet som hör samman med den signifikanta andra. Att personalen har en tydlig roll på Malvan visar sig genom att de har ett uppdrag att aktivt leda i socialiseringsprocessen på träfflokalen. Utöver att ansvara för lokalerna är deras uppgift att säkerställa att den sociala miljö som skapas på platsen är trevlig för alla närvarande. Gästerna beskriver även att en stor del av behållningen av att vara på Malvan är att lära känna nya människor och få nya vänner. Även om de kallar personalen vänner så ser de också upp till dem och vet att de finns där för deras skull när behov och vilja till det finns. Att även andra gäster beskrivs som bra och trevliga antyder att de är viktiga och också kan ses som signifikanta andra.

En av informanterna uttrycker att hon inte vill vara öppen och skylta med sin psykiska problematik och vill slippa bli identifierad med den, vilket är ett exempel på att stigmatisering är något som Malvans gäster känner att de behöver förhålla sig till. Att det upplevs att alla är välkomna till Malvan, oavsett om man har en psykisk funktionsnedsättning eller inte, innebär att det inte känns lika stigmatiserande att gå dit. Att Malvan skulle vara enbart för dessa personer innebär istället att besöket kan kännas förknippat med stigma men

att träffpunkten i sig, då man vet att alla som är där har liknande problem, i högre grad utgör en frizon från de funderingarna. Som gäst på Malvan utgör träffpunkten på så sätt en plats där man inte behöver känna sig stigmatiserad.

Alla informanter anger att socialt umgänge är den viktigaste eller en av de viktigaste anledningarna till att de besöker Malvan och uttrycker detta i termer som gemenskap, träffa vänner och ha trevligt.

Gemenskap, träffa nya vänner och kamratskap som man kanske inte träffar annars. Man har fått lite mera vänner nu än man hade tidigare. Informant 5, kvinna

En av informanterna talar om tryggheten i att personalen har tystnadsplikt om man vill prata om känsliga saker medan en annan berättar om hur Malvan fyllde ett tomrum när hon saknade arbete. Några anger maten och korsordslösande som viktiga anledningar men efter en uppföljande fråga visar det sig att det i huvudsak är den samvaro de för med sig som är det avgörande. Ytterligare en informant beskriver dessutom en jobbig hemsituation och hur mycket Malvan betyder för henne.

Ja, jag går hit bara för att få det lugnt runt örona. (...) Ja, det här är min fristad.

Informant 7, kvinna

En gäst nämner att Malvan både har varit bra för denne och att den är bra för alla i liknande situation men framhåller också vikten av att komma vidare och inte låta sig begränsas av samvaron på Malvan. Det som framkommer i intervjumaterialet ovan visar på en sekundär socialisation i och med att gästerna kommer till Malvan, testar nya saker, deltar i aktiviteter, kommer med förslag samt vågar ta för sig. Gästerna får även nya sätt att se på saker genom att utbyta kunskaper med varandra. Även de som lärt känna varandra på plats skapar en kamratskap och umgås på fritiden. Detta visar på att gästerna utmanar sina svårigheter till något positivt och en ny inlärning sker som gör att de inträder i en ny sektor i den objektiva världen. Denna utmaning är mer förhandlingsbar till skillnad från den primära socialiseringen, som i detta fall kan beskrivas som de normer gästerna är vana vid att ha med sig när de besöker Malvan.

I och med att de kommer in i nya sektorer i den objektiva världen och lär känna nya personer kan även deras jagupplevelser ändras. Att det finns andra som känner liknande påverkar hur man ser på den generaliserade andre vilket sker gäster emellan på Malvan. De signifikanta andra kan förklaras av dels personalen men till viss del även andra gäster som finns omkring, då dessa påverkar varandras sätt att tänka i den sociala omgivningen.

Internalisering och externalisering sker ofta i en face-to-face situation. Eftersom gästerna har olika psykiska funktionsnedsättningar och ofta behandlas med mediciner kan det påverka deras mentala tillstånd och till viss del även det fysiska. På grund av det har en del svårt att interagera på ett sätt som enligt sociala normer är brukligt. Har man problem med detta är Malvan ett tillåtande ställe att vara på då det en plats där du bara kan vara den du är, vilket även en av gästerna bekräftar med genom att beskriva Malvan som "en fristad". Att bli accepterad trots ett lite avvikande sätt ger också andrum från den stigmatisering som ofta sker i andra sammanhang. Vi kan även se hur roller framställs hos gäster när de börjar göra saker på Malvan än att bara vara där, t.ex. att hjälpa till i köket, fixa kaffe och andra aktiviteter kan påverka deras identitet i positiv riktning och tillsätter de en roll, utöver den personliga som de redan innehar.

Vi frågade även samtliga gäster hur det skulle kännas ifall Malvan inte skulle finnas eller behöva stängas ner. Samtliga informanter har reagerat med att om Malvan skulle behöva stängas ner eller inte fanns skulle en tomhet och saknad uppstå. Dock har deras reaktioner varit olika då några känner mer tillhörighet och behov av Malvan än andra. Det visar även på en varierande grad i deras personliga förutsättningar.

Då blir jag galen! Ja, om jag inte hade Malvan, var skulle ja ta vägen då? Jag har ingen aning. Informant 7, kvinna.

Informanten reagerar starkt på tanken om Malvan inte fanns och betonar att det inte finns någon annanstans att ta vägen. Liknande reaktion har visats av en annan informant som menar på att man i sådana fall får engagera sig politiskt för att behålla det. Samtliga informanter känner att det skulle kännas tråkigt om verksamheten inte fanns. En av informanterna skiljer sig från resterande då denne anser att det inte skulle göra någon större skillnad vare sig Malvan fanns eller inte. Personen menar på att denne har annan daglig sysselsättning som skulle fylla ut den plats som Malvan idag har. Till skillnad från resterande informanter är denne inte en lika aktiv besökare vilket också förklarar en inte lika stark reaktion.

En annan informant visar på att annan sysselsättning har påverkat dennes behov av Malvan över tid. Bakåt i tiden hade det varit betydligt mycket tråkigare eftersom hon då hade ett större behov av Malvan till skillnad från dagsläget. De informanter som inte reagerat lika starkt har annan sysselsättning som exempelvis arbete, sociala umgängen och andra föreningar som i varierande grad fyller de behov Malvan annars kanske är ensam om att göra.

Om Malvan inte fanns skulle dess gäster gå miste om den möjlighet till sekundär socialisation som erbjuds. Psykisk funktionsnedsättning och den stigmatisering det medför leder ofta till ensamhet och isolation, vilket de intervjuade gästerna till viss del själva bekräftar. Det skulle resultera i att de inte längre kunna ta del av den gemenskap och meningsfulla aktivitet och samvaro som den de har tillgång till nu. Förlusten av Malvan och de signifikanta andra vistelsen skulle kunna orsaka stagnation eller till och med tillbakagång i en process mot större delaktighet i samhället och ett inträde i arbetslivet. Då många av informanterna tillbringat mycket tid på Malvan och beskriver tiden innan de började gå dit som bestående av mycket mer ensamhet är det tydligt att besöken där är en viktig del av deras vardag. Här får vi också en tydlig bekräftelse på att Malvan, åtminstone för de gäster vi intervjuat, når upp till de mål som finns beskrivna för verksamheten i form av ett socialt sammanhang för meningsfull samvaro. Resultatet visar också att de av gästerna som tillbringat mest tid på Malvan är de som skulle sakna den mest och sannolikt har störst behov av den.

5.3 Sociala relationer och gemenskapens inflytande

Ett utav de mest nämnda begreppen under genomförandet av intervjuerna har varit gemenskap, såväl gäster emellan som mellan gäster och personal. Denna gemenskap har gästerna fått beskriva och uttrycks nedan av en informant som är en daglig gäst på Malvan.

*Ja en del fikar och är på middag hos varandra och så har vi ett kärlekspar här också *skratt* så det kan uppstå kärlek här också. Det händer ju precis som i det vanliga livet. Det är liksom grupper av människor som bildar olika grupper. Tänk dig i en skolklass, där är inte alla alltid i en gemenskap. Det är jättesvårt att säga vad det beror på men det är grupperingar av olika slag. Sociologi helt enkelt. Och sen är det ju så att en del människor har vissa saker mer gemensamt med andra som gör att man får den här gemenskapen. Och så har det med personkemin att göra också. Informant 6, kvinna*

Hon beskriver gemenskapen likt en skolklass och att det uppstår saker precis som i det vanliga livet utanför Malvan. Hon betonar att det är en gemenskap som formar olika gemenskaper och grupper. En annan informant beskriver gemenskapen mellan gästerna som att man känner till om varandras liv, man pratar och minns varandra och vad man berättat om. Hon menar även att man märker av stämningen ifall någon inte vill prata men att man ändå kan hälsa och säga hej till varandra. Vidare beskriver hon också att det inte finns någon som hon aldrig pratat med någon gång utan att man oftast alltid pratar med varandra. I denna gemenskap mellan gästerna uppstår ibland även sådant som inte är önskvärt men tillsammans

löser man det alltid, nämner flera utav intervjupersonerna. De flesta nämner att det är en öppen gemenskap där vissa ibland klickar bättre med andra. En annan informant förklarar det som att alla umgås på ett vuxet sätt. Att hälsa och bry sig om varandra, trots att man inte står alla lika nära, har blivit en typifierad handling som hör till rollen som gäst. En informant hade till skillnad från resterande inga synpunkter kring gemenskapen som finns mellan gästerna och avvek därmed från att svara.

Vad gäller gemenskapen mellan gäster och personal har samtliga gäster beskrivit denna som bra och öppen. En gemensam syn på denna relation förklaras genom att det ständigt finns omtanke och frivilligt stöd för gäster, om de mår dåligt och har ett behov av det. En av informanterna beskriver relationen som en frivillig gemenskap som är otvungen. Informanten anser att personalen inte tvingar sig på folk vilket uppskattas. En annan gäst betonar att relationen mellan gäster och personal flyter på bra och uppskattar gemenskapen.

Ja jag tycker vi har trevligt allihopa tillsammans. Man kommer överens med all personal här. Det är ingen som man tycker illa om, ingen av dom. Alla är trevliga och hjälpsamma. Och skulle man vara sjuk någon dag så ringer de och frågar hur man mår, hur maken och sonen mår. Det känns skönt att de bryr sig. Det betyder mycket. Att man har någonstans att ta vägen. Informant 5, kvinna

Informanten betonar hur mycket det innebär att ha någonstans att gå till och att det finns någon som alltid undrar och frågar hur man mår. En av de sju intervjupersonerna har varit gäst på Malvan sedan många år tillbaka och tar även upp andra teman i samband med gemenskap. Hon förklarar hur inflytandet och samarbetet mellan personal och gäster förändrats över tid. Hon betonar även att inflytandet blivit mycket bättre än vad det var förr då de inte fick vässa pennor själva trots att de är vuxna människor. Att vässa pennor gjorde personalen åt dem. Trots det anser hon att samarbetet fungerar bra och att det finns möjlighet för den som vill vara involverad i exempelvis brukarinflytarrådet eller andra olika möten. Samtidigt är det en träfflokal och det ska kunna fungera för alla, menar hon.

Alla sju informanter har som tidigare nämnts en positiv upplevelse av Malvan och gemenskapen där. Majoriteten av informanterna ger dock även exempel på när det uppstår friktion eller konflikter av olika slag gästerna emellan. En person berättar att det händer att personalen ibland får gå emellan och hjälpa till.

Informanterna nämner även att det ibland kan vara någon av gästerna som tar upp väldigt mycket tid och att man då blir ganska trött. Detta kan bero på att någon kanske upprepar och

pratar om samma sak varje gång vilket är utmattande, men i stort sätt är det en väldigt trevlig stämning bland gästerna. En informant knyter an till det egna och de andras psykiska mående och menar att stämningen smittar av sig bland gästerna på både ett positivt och negativt sätt. Om man mår dåligt själv kan det på så sätt vara jobbigt att vistas bland andra som också mår dåligt eftersom det då skapas en negativ stämning. Hon beskriver att man påverkas av varandra och så är livet.

Det är viktigt att lyfta fram att andra gästers inflytande både sker i en positiv och negativ riktning. Då gästerna har psykiska funktionsnedsättningar kan det innebära att det tydligt märks att någon mår dåligt, vilket kan påverka de andra. Andra gästers inflytande är positivt i den bemärkelsen att det blir tydligt att det finns fler än en själv som upplever liknande symtom, och alltså minska känslan av den avvikelse som hör samman med stigmatisering, men också negativ på så sätt att ens mentala tillstånd kan smitta av sig till andra vilket då leder till att fler mår dåligt.

Gästerna själva kan till viss del själva styra riktningen på den socialisation som sker på Malvan genom att välja de som de vill umgås mer med, men de har också blivit socialiserade till att hälsa på varandra och visa respekt för varandras olikheter. Även de som kanske nästan aldrig umgås i övrigt är noga med att säga hej. En annan typ av socialisering som sker är genom personalens roll att ibland behöva medla i konflikter. Deras roll är att vara goda förebilder i hur man kan hantera och lösa konflikter vilket gästerna internaliserar och lär sig utav. Den som har svårt med social interaktion får hjälp att se och lösa konflikterna innan de går för långt. Andra gästers inflytande har också med roller i den sociala ordningen att göra. Om man kommer som ny ser man på de andra hur man beter sig, det vill säga att det finns en viss roll som gäst. Ett förväntat handlingsmönster finns som man som gäst influeras och lär sig av. Gästernas syn på gemenskap gäster emellan och mellan gäster och personal bekräftar en sekundär socialisation där de får ett inträde i den del av den sociala världen Malvan utgör som bygger just på gemenskap.

5.4 Förändring i gästers vardagliga liv

Vad gäller om Malvan bidragit till någon förändring i gästernas vardagliga liv har de flesta besvarat med positiva influenser såsom nya vänner och en plats där socialt stöd alltid finns. Majoriteten har svarat att Malvan finns gör att det finns en plats där man får vara den man är, precis som man är. Vi har delat in dessa förändringar i direkt och indirekt påverkan på gästernas vardagsliv och sedan skiljt gästernas tolkning med personalens.

En direkt påverkan av en förändring kan förklaras utifrån en av gästernas tankar om att hon inte hade vetat vem annars hon skulle kunna prata med om hon hade något bekymmer, och att det erbjuds på Malvan. Hon menar att hon tack vare Malvan fått träffa många nya kamrater som hon inte hade träffat annars. Att ha socialiserats in i gemenskapen på Malvan har gett henne nya vänner och socialt stöd. En annan informant har skiljt sig i sitt svar från resterande genom att påstå att det inte tillfört någon större förändring. Han menar att Malvan är en träffpunkt för det sociala och inget annat. Till skillnad från informanten ovan verkar han inte tycka att socialisationen gör någon skillnad. Han är också en av dem som inte är där lika frekvent.

Utifrån det empiriska materialet har även en indirekt påverkan på gästernas vardagliga liv visat sig genom att några utav gästerna fått motivation och stöd till personlig utveckling.

Ja, jag började studera! Det var roligt, att gå vidare och utveckla mig. Det hade inte gått utan Malvan, inte lika lätt i alla fall! Personalen har betytt mycket, att kunna prata med dem.

Informant 11, kvinna

En annan informant har även börjat träna i samband med sin vistelse på Malvan och gått ner åtskilliga kilo. Båda dessa exempel tydliggör hur den sekundära socialisationen som träffpunkten erbjuder kan få stora, varaktiga förändringar i gästernas liv och bidra till inträde i nya sektorer av den objektiva världen. Av de sju informanter som blivit intervjuade ser man att en förändring skett som har påverkat deras vardag både på ett direkt och indirekt sätt, där de flesta fått nya bekanskap, motivation, stöd och en social samvaro.

För att få en bild av hur Malvan bidragit till en förändring hos gästerna bad vi även personalen redogöra för deras uppfattning av frågan. Trots att personalen arbetat olika länge har de flesta en liknande uppfattning av hur förändringen kan se ut. Samtlig personal har angett att gästers förändring före och efter Malvan stärker positiva sidor då alltfler är glada, har bättre självförtroende, vågar mer, är öppna och sociala samt får motivation till att försöka åstadkomma en bättre hälsa.

Jag har inte jobbat här så länge men jag vet att det är nånting som har pratats om väldigt mycket, att " när han eller hon började gå här då sa de inte ett pip och gjorde ingenting förutom att sitta hemma på dagarna " och sen går det en tid och då utvecklas saker. Man blir mer öppen, får bättre självkänsla och vågar mer. Det är många som börjat med friskvård genom att gå här, börjat gå på gymmet och får en fysisk aktivering som till exempel innebandy som vi har varje vecka. Så efter ett tag dyker friska sidor upp och väcker upp

väldigt positiva saker hos dessa människor. Dels så har man något att komma till, en gemenskap, en tillhörighet nånstans där man kan göra saker tillsammans. Man kan laga mat, baka, gå på promenader eller kanske åka till ett köpcentrum som man inte hade vågat gå till själv. Då åker man dit i grupp och det blir lättare. Så absolut, en skillnad märks på gästerna med tiden. Informant 3, personal, kvinna

En av personalen som arbetat på Malvan i många år förklarar att denna förändring har tagit ett antal år och att det har med brukarinflytandet att göra. Genom att ge mer plats åt gästerna har de på så sätt vågat ta för sig mer. Hon menar att en del gäster fått mycket mer självförtroende och vågar prata mer nu än vad det var tidigare. Man har på så sätt kunnat bryta social isolering och kunnat främja positiva aspekter av att vara en del av Malvan. Att få vara med om den resan känns helt fantastiskt menar hon. En annan informant betonar att förändringen inneburit ett utbyte för dessa gäster där de också stärkt sin sociala umgängeskrets och hittar nya sätt att forma vardagen på, trots annat syfte som de kanske haft i början av sin vistelse på Malvan.

Personalens uppfattning är att majoriteten av de personer som vistas på Malvan har haft en positiv förändring över tid som lett till att stärka deras mentala och sociala sidor. Denna förändring kan variera från person till person då varje gäst har olika förutsättningar och kapacitetsnivå. Personalen anser även att den sociala miljön gör att gästerna känner sig gladare och att de som väljer att inte vara en del av den, också kan välja att inte vara supersocial. Med det sagt menar de att det är öppet för precis alla och inget konstigt om man väljer att gå undan och sitta själv. Utifrån den socialkonstruktivistiska teorin kan vi se en ökad grad av externalisering för gästerna då deras inre väsen får ta mer plats i den sociala världen. Denna externalisering kan beskrivas genom att gästerna vågar prata mer, tar mer plats och även får en bättre självkänsla. Det kan förklaras genom att de både på mellanmänsklig och institutionell nivå blir mer delaktiga på Malvan.

Den egna rollen i samhället stärks även genom att individen genomgår en utveckling från *såhär gör jag till såhär är jag*. Från att inte veta vad man vill, kan, tycker om och hur man är till att faktiskt få en större förståelse för sig själv och vem man är som person. På så sätt förstärks även jagupplevelsen då de vågar mer saker än innan. Att gästerna tar till sig nya sätt hänger samman med socialisering, det blir en sekundär socialisering genom att göra andra aktiviteter än att enbart vara delaktig på Malvan. Denna förändring som sker hos gästerna leder till ett utökande av individens sociala värld.

5.5 Personalens syn på Malvan och verksamhetens mål

För att få ett helhetsperspektiv på beskrivningen av Malvan ställde vi även denna fråga till personalen som består av totalt fyra personer. Samtlig personal beskriver att Malvan är en öppen lokal med en tillåtande miljö där man är välkommen precis som man är. Man är överens om att det är en trevlig och varm atmosfär bland gäster och personal som tillsammans skapar en frivillig gemenskap och acceptans.

Jag skulle beskriva det som en träfflokal där det kanske inte är så himla mycket fokus på vad det är för människor som kommer hit utan snarare gemenskapen här, att det ger en social samvaro som många av de som kommer hit inte har någon annanstans. De kanske inte är accepterade någon annanstans och här får man vara precis som man vill så länge man vill det. Så länge man inte är våldsam eller påverkad av något, så är man välkomna hit. Jag vet att det är gäster som inte är välkomna på andra ställen än här. Informant 3, personal, kvinna

Något som även lyfts fram är att målgruppen för Malvan är personer med psykiska funktionsnedsättningar men trots det är träfflokalen i praktiken öppen för alla, oavsett bakgrund. Som personal har man därför ett anpassningsbart förhållningssätt gentemot gästerna som kommer till träffpunkten.

Det är en träffpunkt för personer med psykiska funktionshinder. Vissa som går här har det dock inte. Vi vet ju egentligen inte bakgrunden för någon här eftersom det inte krävs något beslut för att få komma hit, men det är i alla fall målgruppen. Informant 4, personal, kvinna

Utifrån intervjumaterialet kan vi med personalens tolkning av Malvan dra slutsatsen att samtliga anser att det är fantastiskt att få vara en del av en sådan verksamhet som är öppen för alla. Även om målgruppen för denna träfflokal är personer med psykiska funktionsnedsättningar finns det inga krav som tyder på att ingen annan är välkommen, utan det är tvärtom. Trots gästernas olikheter och bakgrunder omfamnar gemenskapen alla gäster i denna verksamhet.

I och med att vissa av gästerna på Malvan inte är välkomna på andra liknande träffpunkter är den kontroll som Malvan som institution utövar av lägre grad än dessa. Detta gör det möjligt även för gäster som på grund av sin psykiska funktionsnedsättning har svårare med socialisation att ändå ta del av den gemenskap och det stöd som Malvan erbjuder. Utifrån intervjumaterialet har det framkommit att fokus ligger på den gemenskap som framställs, både genom personalens och gästernas internalisering och externalisering i den sociala miljön på Malvan, och inte vem eller vilka som kommer dit.

Vi ställde även frågor kring verksamhetens mål och hur de arbetar för att uppfylla dessa. Samtlig personal har varit tydliga med att betona att de viktigaste målen är att bryta social isolering, ensamhet hos gäster och istället stärka social gemenskap och aktivering. Ett viktigt mål är också att det ska få vara öppet och så kravlöst som det är.

Vårt viktigaste mål är väl dels just det, att få den där kravlösa sociala samvaron. Att det finns en plats där man bara kan få vara och få lite social gemenskap men också att det finns någon form av lite aktivering för en målgrupp som annars kanske blir utsluten och kanske inte har kapacitet att vara med i en annan förening. Då kan de få vara det här där det är lite mer fokus på mer friska sidor hos en själv och att man faktiskt också är fungerande. Att man får vara som vem som annars helst. Där ingen annan kollar på en för att man verkar "konstig på något sätt". Informant 3, personal, kvinna.

Informanterna betonar vikten av att bryta social isolering och att skapa en meningsfull vardag för de som inte har något jobb eller annan sysselsättning. Även att framför allt erbjuda en social gemenskap men också att vara en plats där personer med psykisk funktionsnedsättning kan komma iväg hemifrån och bara får vara. Samtliga informanter anser att verksamheten fyller sitt syfte och huvudmål. Att Malvans ambition att vara en så öppen och kravlös verksamhet som möjligt är så uttalad är en klar indikation på att psykiska funktionsnedsättningar är starkt förknippade med stigmatisering. Utöver att erbjuda socialt stöd är gemenskap, bryta isolering och att verka konstig ord som personalen ofta återkommer till. Samtlig personal nämnde även att stärkandet av brukarinflytandet är en viktig utgångspunkt i deras dagliga arbete. Delaktighet och inflytande är två återkommande begrepp som spelar en stor roll i Malvans samvaro.

Personalen menar att de försöker hitta sätt i de vardagliga sammanhangen där de på ett effektivt sätt kan markera att det är gästernas träffpunkt där de ska våga styra mer. En informant förklarar att det inte alltid kan vara lätt, men att det finns möjligheter för både personal och gäster att påverka verksamhetens aktiviteter. Hon menar att de hela tiden försöker jobba med brukarmedverkan och att de ibland behöver sitta på händerna för att saker ska bli gjorda. Exempelvis om kaffet tar slut försöker de tänka att det är gästerna som ska brygga mer kaffe och tar ett steg tillbaka för att se om gästerna tar initiativ. Då har de ibland fått reaktioner från gästerna som blivit vana och trygga med att personalen finns till hands. Som personal har man då markerat att det är gästernas lokal och att det även är de som ska våga ta plats och göra saker.

Personalen uttrycker en önskan om mer initiativ och engagemang från gästerna vad gäller Malvans utbud. Våra resultat antyder att för de som mest frekvent gästar Malvan fyller det redan befintliga utbudet i hög grad gästernas behov. De av gästerna som börjar efterfråga andra aktiviteter verkar i hög utsträckning också själva vara i stånd att ordna detta på egen hand utanför Malvans regi, även om de fortfarande uppskattar och tar del av det Malvan erbjuder. De verkar också i viss utsträckning ha mer strukturerade aktiviteter i sin vardag och inte möjlighet att tillbringa lika mycket tid på träffpunkten. Materialet vi fått fram kan tolkas genom att vissa av gästerna gärna skulle vilja vara med i fler strukturerade aktiviteter men har svårt att se sig själva som deltagare i en grupp och kunna leva upp till de krav de uppfattar att det innebär. Gästerna verkar också medvetna om att de har möjlighet att påverka utbudet så vi ser inga tecken på att det ska röra sig om reifikation, det vill säga att Malvan inte går att påverka och förändras.

5.6 Personalens syn på gemenskapen på Malvan

Begreppet gemenskap är något som genomsyrar de sociala relationerna på Malvan och är framför allt ett av de viktigaste syftena med Malvan. När vi bad personalen förklara gemenskapen beskrev en informant den som en familj där man "bara är".

Man ser ju att vissa umgås mer med varandra än vad andra gör, alltid sitter i samma hörn och umgås på fritiden, äter middagar och fikar. Men inga särskilda grupperingar som gör någonting utan helt enkelt grupper där man ser att vissa klickar lite extra än andra. De som har lite mer kapacitet dom umgås och hänger med de som har samma nivå av kapacitet. Så är det. Det är ganska mycket som fungerar bra, framför allt samvaron. Gemenskapen där ute och att det är så avslappnat. Det är liksom inga konstigheter även när det inte händer någonting, någon kanske löser ett korsord och någon lägger pussel, någon annan kanske läser tidningen och det är helt tyst men ändå så blir det ingen otrygg känsla eller konstigt på något sätt. Man bara är. Det blir lite som en familj. Informant 3, personal, kvinna

Samtlig personal antyder på att fokus på Malvan ligger på det friska och inte så mycket kring grupper som skapas i den sociala miljön bland gästerna. Något som flera tar upp är att alla gäster umgås med varandra utan större problem men att det självfallet finns vissa som umgås mer och mindre med varandra, både utanför och på Malvan som i alla sociala sammanhang. De ser att det finns ett kärngäng som dagligen är på plats och andra som kommer ibland av andra syften. Trots det umgås alla tillsammans och det förekommer inga motsättningar

mellan dessa gäng. En annan informant betonar även att alla har sina platser i lokalen, där man är van med sin plats men ändå är tillsammans. Detta är förmodligen inget personbundet på så sätt att man inte trivs med någon annans närvaro, utan att man är trygg med den plats man är van vid.

Vi försöker ju hålla den så avslappnad som möjligt. Ingen behandling, inga terapier, journal för vi inte. Vi försöker att inte ha någon form av beroendeställning från deras sida. Vi har liksom inte nånting som de behöver känna att de behöver skärpa sig för att de ska få något utav oss som det kan bli lite i psykiatrin. "Om jag inte gör såhär så får jag inte det där" till exempel. Och att man bara är även som personal. Att om någon vill prata så är man välkommen till att göra det och vill de inte det så är det ingen som pushar dem. Utan att helt enkelt hålla den gemenskapen så kravlös som möjligt. Visst behöver vi sätta regler och följa dessa ramar men kanske att ha de på en så normal nivå som möjligt. Att det inte är några galna gränser som vi har. Utan att helt enkelt kom inte hit full, ha respekt och va inte otrevlig så är man välkommen här. Informant 3, personal, kvinna.

Personalen jobbar aktivt med att försöka hålla relationerna mellan sig själva och gästerna så jämbördiga som möjligt. Personalen beskriver sig själva som rollmodeller för hur man ska bete sig mot varandra på Malvan. En annan informant markerar tydligt att hon anser att personal egentligen inte är rätt ord att använda då de inte har ett specifikt uppdrag eller ansvar, men säger också att de såklart ändå följer vissa riktlinjer som gäller för arbetet. Hon menar att relationen mellan gäster och personal är väldigt vänskaplig och att de sitter där på samma villkor. Trots det är de professionella som personal och ger sig inte in i vänskaper hur som helst. Personalen anpassar sig till gästerna med att vänner kan man vara men huvudfokus är att finnas till som socialt stöd. Det som framställs är att det som skiljer dem åt från att vara vänner med gästerna är att personalen inte träffar gästerna privat.

Gemenskap mellan gäster och personal är viktig för att det ska fungera på Malvan, vilket informanterna från personalen också anser att det gör. De får även höra ibland från gäster att utan Malvan hade de inte haft någonstans att vara, och då förstår de att deras roll som personal är viktig. En annan intervjuperson antyder detsamma och nämner att det har en stor betydelse att Malvan är en träffpunkt för gäster där de dels får träffa nya vänner och personal som alltid stöttar och engagerar sig i gästens tillvaro. När något händer i gästernas liv får de ofta höra hur deras närvaro och stöd är uppskattat av gästerna. Utifrån intervjumaterialet som förklarar gemenskapen mellan gäster och personal kan man konstatera att både gästernas och

personalens syn är viktiga att beakta i utformning av hur en sådan verksamhet ska drivas samt i stärkandet av en social samvaro för denna målgrupp.

En del i personalens uppdrag är att göra Malvan till en tillåtande plats för gästerna att interagera på. De ska på sina egna villkor genom internalisering och externalisering vara med och bygga upp och vara en del av institutionen Malvan. De ska känna sig trygga att göra detta även om de kanske ibland gör det på sätt som inte faller inom samhällsnormen. Att vara öppna är en viktig del i personalens arbete för att skapa gemenskap och få gästerna att känna tillit, vilket de även lyckas med då alla informanter nämner det.

Resultatet visar på att det krävs en balansgång mellan olika roller där personalen både fungerar som vänner men även innehar en roll som personal. Personalen blir även tydligare signifikanta andra när de är i sin personalroll eftersom de då utövar mer makt, exempelvis när konflikter eller oönskade situationer uppstår. Vi förstår det som att personalen alternerar mellan dessa två förhållningssätt i interaktionen med gästerna och att god förståelse och bra färdigheter krävs för att rätt roll ska komma till uttryck i varje specifik situation. I och med internaliseringen kan de ta ett beslut om vilken roll de ska utgå ifrån när de bemöts av olika situationer som sker bland gästerna på Malvan.

6. Diskussion

6.1. Summering av resultatet i koppling till syfte och frågeställningar

Ur analysen framkom olika teman som diskuteras nedan. De kan allihop på något sätt lyftas fram i termer av vilken betydelse Malvan har för dess gäster med psykiska funktionsnedsättningar.

Analysen har visat en varierad besöksfrekvens bland informanterna och att det skiljer sig mellan dagliga gäster och de som är där en gång/vecka eller mindre. Dock är majoriteten av de som deltagit i vår intervjustudie dagliga gäster på Malvan. Utifrån analysen kan vi dra slutsatsen att de som är där dagligen har mest behov att socialt stöd och samvaro, och möjligtvis får ett mindre behov av det i förlängningen av att vistas på träfflokalen.

Endast en informant av sju har kommit till Malvan på eget initiativ, de andra genom bekanta eller via rekommendationer från sjukvården eller boendestödjare. Andra personers inflytande på gästerna är stort och de kan beskrivas som de signifikanta andra. De signifikanta andra är viktiga för att individer ska komma till Malvan en första gång vilket också öppnar upp för

annan positiv förändring i vardagslivet. Exempel på sådana förändringar är aktivering, socialt utbyte med andra och en öppen plats att vara den man är och utvecklas på. Analysen av informanternas svar visar att det första besöket format en socialiseringsprocess där gästernas identitet och jag-upplevelser stärkts. Många har fått nya vänner som de umgås med både på och utanför Malvan och vissa berättar om andra positiva förändringar som kanske aldrig kommit till utan den hjälp och information de fått från signifikanta andra.

Av samtliga informanter bland gästerna har Malvan en betydelse för majoriteten av dessa, förutom för en informant som inte ansåg att det tillförde någon större förändring i det vardagliga livet. Denna gäst är till skillnad från resterande enbart på besök en gång i veckan vilket också visar på ett mindre behov av social samvaro. För majoriteten av gästerna är det betydelsefullt då gett de positiva utbyten med det som Malvan inspirerar till. Den är även viktig genom att den främjar ett större socialt nätverk och nya kamratskap som inte hade tillhörts på andra sätt än att vara besökare på Malvan. För en del är Malvan den enda platsen de har att gå till vilket betonar vilken enorm betydelse det har för dessa personer. En sekundär socialisering har framställts genom Malvan betydelse för gästerna då det deras svårigheter och begränsningar utmanats till något positivt i den objektiva världen.

Personalens syn på Malvans mening och funktion och sig själva i sin professionella roll präglas av ett tydligt målfokuserat arbete, de har ett uppdrag att göra och en riktning i allt sitt handlande. De erbjuder stöd i den mån det behövs och de arbetar för att främja gemenskapen på Malvan och i mångt och mycket vara goda vänner till dess gäster. Deras uppdrag innebär också att arbeta för att få gästerna mer aktiva och inspirera till utveckling genom en lagom anpassad dos av utmaning. Gästernas syn på Malvan som institution och relationen med personalen trycker mer på dess betydelse av ett hem utanför det egna, gemenskap, umgänge och vänskap. Från personalen anger de att det sociala stödet och tryggheten i att veta att det finns tillgängligt, är viktigt. Dock uttrycker de framför allt att vänskapen är det mest väsentliga. Graden av integration mellan dessa två institutioner, eller två upplevelser av samma, är hög. Personalen har ytterligare en nivå som inte är explicit märkbar för gästerna i stunden men sannolikt underförstådd en aning i de flesta fall.

Rollen som gäst på Malvan formar och styr handlingar som att alltid hälsa och att respektera varandra, trots att inte nödvändigtvis alltid bli nära vänner. De typifierade handlingarna som bygger upp denna roll är också det som gör Malvan till den varma och trevliga träffpunkt för personer med psykisk funktionsnedsättning. Resultatet visade på att samtliga gäster känner av en tydlig gemenskap men att även grupper av olika slag finns då vissa klickar mer med vissa

än andra. Utifrån intervjumaterialet kan vi se att det finns vänskapsgrupper men inga slutna sällskap. Ingen blir utesluten på något sätt utan det finns en överenskommelse om att alla är välkomna på sina villkor och det finns en tolerans för att varje individ fungerar olika. Den sociala samvaron gästerna emellan konstrueras på så sätt genom den gemenskap som de bygger upp genom att bry sig om varandra och tillsammans formar institutionen Malvan.

Även om Malvan är väldigt öppen och strävar efter att lyfta fram gästers inflytande är den i vissa aspekter tydligt styrd. Till exempel kommer de flesta dit av signifikanta andras initiativ vilket innebär att det finns en viss styrning. Även om det inte framgår så tydligt när det flyter på som vanligt på Malvan så har personalen en maktposition. De har ett institutionellt uppdrag samt möjlighet och ansvar att avgöra Malvans inriktning.

Då samtliga informanter anser att relationen till personalen är bra och att deras inflytande är positivt kan man se att den externalisering personalen gör, genom att de finns där för gästerna, är nödvändig och framgångsrik. Personalen bidrar till att bygga och forma den sociala samvaron på Malvan och det får en tydlig inverkan på gästerna, därför är det viktigt att de kontrollerar vad de externaliserar. Om någon i personalen har en dålig dag eller personliga problem av något slag kan det annars få oönskade konsekvenser. Att gästerna uttrycker gillande och ger positiva omdömen visar på att det personalen externaliserar är uppbyggande och positivt. Personalen är goda exempel på signifikanta andra då de påverkar gästernas tillvaro i en positiv riktning.

Personalen i sig är representanter av en institution, i detta fall kommunen genom att ha en kollektiv överenskommelse som står över individen. Det betyder att de innehar makt som innebär en viss explicit kontroll över gästerna och möjlighet att styra över den sociala världen som Malvan utgör. Kommunen har indirekt kontroll över gästerna genom personalen. Personalen måste ständigt i sitt arbete sköta denna balansgång mellan de direktiv de får ovanifrån från kommunen och det uppdrag de har som goda representanter av Malvan.

För utformningen av den sociala samvaron gäster emellan och med personal är personalens balansgång mellan deras två olika roller viktig. Ingen av de rollerna är tillräckliga på egen hand utan ett visst mått av båda behövs för att skapa den trygghet, gemenskap, tillit och vänskap som definierar Malvan. Detta innebär också ett samspel mellan personalens uppdrag och gästernas behov på både kort och lång sikt. Personalen finns inte enbart till för gästerna i stunden utan försöker även motivera till förändring och utveckling.

Utifrån analysen kan vi se att genom att fokusera på det friska och ha tolerans för det som är mindre bra formas en social samvaro både gäster emellan och med personalen. Fokus på det friska krävs för att gemenskapen ska få positiva konsekvenser och verksamhetens mål ska uppfyllas. Både gästers- och personalens inflytande är nödvändig för att bryta social isolering och främja en positiv inställning till sig själv och andra. Genom att Malvan just är så öppen och kravlös som den är konstrueras den sociala kontexten på en lagom nivå.

6.2. Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning

Att så många av gästerna berättar om de möjligheter att fika och äta mat på Malvan ser vi som en indikation på att det fyller ett stort behov hos gästerna. I och med den inaktivitet och de svårigheter att upprätthålla rutiner som ofta följer med en diagnos på psykisk funktionsnedsättning (Argentzell et al, 2012), kan man tänka sig att för vissa kanske lunchen på Malvan är dagens enda mål med tillagad mat. Att äta mat tillsammans med andra är också ett otvunget sätt att umgås och det blir lätt att hitta saker att samtala om bara av att titta ner på sin tallrik. Att ha en kaffekopp i handen gör det också mer accepterat att sitta länge utan att göra något annat, vilket kan vara av betydelse för de gäster som inte vill delta i några andra aktiviteter men ändå tar del av gemenskapen.

Då flera av informanterna lyft fram sociala nätverkets betydelse i gästernas förändring före och efter deras närvaro på Malvan kan vi se att det resultat som tidigare forskning fått fram stämmer överens. Det sociala utbyte som personalen märkt av i gästernas tillvaro tydliggör att låg grad av socialt nätverk har ett samband med lågt psykiskt välbefinnande och social isolering (Kawachi & Berkman, 2001). Eftersom personalen märkt av att gästerna numera är betydligt gladare, öppnare och vågar ta för sig mer kan vi dra slutsatsen att deras psykiska välbefinnande förstärkts och ökat sen tidigare med hjälp av delaktighet på Malvan. Denna positiva förändring bekräftar det tidigare forskning kommit fram till gällande självkänslan och sociala relationers bidrag till att stärka det sociala nätverket för personer med psykisk funktionsnedsättning, vare sig detta är på kort eller lång sikt för de olika gästerna (Hultqvist et al., 2017).

Vad gäller stigma blir det uppenbart att även i sammanhang utformade specifikt för personer med psykisk funktionsnedsättning finns en oro att bli "avslöjad" och det kan för vissa av gästerna uppfattas som en reell risk för att bli utsatt för diskriminering eller andra oönskade beteenden från omgivningen. Detta har även tidigare forskning visat vara vanligt

förekommande (Perry, 2017). Utöver att erbjuda socialt stöd är gemenskap, bryta isolering och "verka konstig" ord som personalen ofta återkommer till. Gästerna tar även upp saker som att "bara vara" och "få vara den man är". Alla dessa berör de delar som stigmatisering består av enligt tidigare forskning (Link & Phelan, 2001).

Att på grund av sina begränsande förutsättningar och svårigheter bli utestängd ser vi skulle kunna ha stora negativa konsekvenser då det är av så stor betydelse för hälsan (Kawachi & Berkman, 2001). Att delta i arbetsträning på ett eller annat sätt ger på många sätt samma fördelar för hälsotillståndet som att regelbundet besöka en träffpunkt för enbart social samvaro.

Malvan erbjuder ett sammanhang att få vara delaktig på sina egna villkor, både vad gäller förmåga och intresse men också hjälp att skapa och upprätthålla rutiner. Den är inte arbetsinriktad men som tidigare forskning visat är det heller inte arbetet i sig utan de rutiner och den gemenskap det medför som är det avgörande för att ett deltagande ska få positiva effekter (C. Tjörnstrand et al. 2011, JÅ. Jansson et al., 2013). Vår analys av intervjumaterialet visar att Malvan skapar en möjlighet för personer som inte klarar av den socialisering som krävs för att fungera i en arbetsliknande situation. Denna träffpunkt möjliggör denna socialisering på ett positivt sätt och på lagom nivå så att det fungerar för alla.

Tidigare forskning har fastslagit att träffpunkter liknande Malvan har god inverkan på dess gästers välmående och livskvalitet. Resultatet av vår studie ligger också i linje med detta. Det vi tittat närmare på har dock varit *hur* snarare än *om* Malvans gäster och personal anser att detta sker, något vi saknat i vår genomgång av tidigare forskning. Mycket av den tidigare forskning vi tittat på har haft en kvantitativ ansats medan vi istället med vår kvalitativa undersökning har kunnat titta närmare på de enskilda gästerna upplevelser och tankar.

6.3 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och teori

Då vi utgått från Berger och Luckmanns socialkonstruktivistiska teori om hur social verklighet uppfattas och formas har vi främst fokuserat på interaktion mellan individer och även individer och institutioner. Teorin har låtit oss undersöka vilket inflytande andra personer har på individens skapande och upplevande av den sociala värld denne lever i, med utgångspunkt i besöket av Malvan. Att undersöka interaktion och social samvaro genom enkäter, och särskilt med de ganska bristfälliga förkunskaper vi hade, hade inte varit lämpligt

om ens möjligt. Därför har det teoretiska val vi gjorde i allra högsta grad påverkat oss i riktning mot deltagande observation och intervjuer som en del i uppsatsens upplägg.

I analysen har vi sickat mellan empiri och teori men även om vi varit väldigt lyhörda för det insamlade materialet har vår valda teori naturligtvis påverkat. Vi har lagt mer vikt vid de teman vi identifierat som stämmer överens med teorin, till exempel gemenskap, än de som inte gjort det och vi har även valt bort att titta på saker som könsskillnader. Valet av socialkonstruktivistisk teori har också medfört att vi inte gått särskilt djupt in på processer inom individen utan fokuserat mer på hur sociala processer konstrueras mellan individer.

Psykisk ohälsa är ett känsligt ämne och att dessutom komma in på svåra och jobbiga händelser kopplat till detta kan bli ännu känsligare. Vi trodde inte att vi skulle få så mycket utsagor som berörde stigmatisering då vi inte ställde några frågor med den inriktningen men det fick vi ändå. Stigmatisering är tätt sammankopplat med psykisk problematik och fanns ständigt med som en liten svag skugga som emellanåt växte sig så stor att den tog fysisk form. Vi tyckte inte att vi kunde bortse från detta. Därför har vi valt att ändå ta med de aspekter av detta som uppkom i samband med våra frågeställningar och vårt syfte. Mycket annat som framkom kopplat till stigma har inte redovisats.

6.4 Diskussion av relationen mellan resultat och metod

Vi tycker att vi överlag valt en bra metodologisk ansats till vår studie, en deltagande observation kändes som det enda rimliga att börja med och väl på plats blev det snabbt uppenbart att det inte skulle ha fungerat bra att vid första besöket komma dit för att intervjua.

Under uppsatsens gång insåg vi att ett starkare band krävdes för att kunna utföra intervjuer vilket innebar att behövdes en bekantskap och närhet till fältet och de berörda. Därav valde vi att inleda studien med en förstudie. En styrka med detta är att vi fick en djupare insikt i gästernas personliga tankar samt hur de ser på Malvans funktion och den sociala samvaron på träfflokalen. Vi fick också en god förståelse för hur Malvan i sig fungerar. Ju tryggare band som skapades mellan oss och gästerna, desto större chans var det att de skulle vara villiga att dela med sig av sina tankegångar, vilket de också var. En konsekvens utav detta skulle dock kunna vara att en förstärkande bekantskap kan resultera i att man blir "en i gänget" vilket kan bli en svaghet om det begränsar ens roll i fältet. Som Aspers (2011) menar är det därmed viktigt att forskaren ständigt håller en låg profil, undviker dilemman och inte lämnar personer

i fältet när man utför forskningsprojekt. Detta hade vi i åtanke och en lagom nivå av bekantskap till fältet formades under studiens gång.

En viktig aspekt att lyfta fram är att detta resultat i en stor studie med mycket information vilket vi inte hade förväntat oss i början. Ytterligare avgränsning i detta ämnesområde är därmed viktigt att ha i åtanke vid kommande forskning. En fördjupning i vidare forskning skulle på så sätt kunna vara att välja ut en av de aspekter vi använt i vår studie. Med hjälp av våra intervjuer fick vi fram ett tjockt material och för att kunna avgränsa detta valde vi därför att inte ha med fältanteckningar i resultatet som vi genererade under förstudien. Detta har bidragit till att vi kunde göra en fördjupad analys av det gäster och personal sagt under intervjuerna och inte lägga större fokus på den etnografiska aspekten av Malvan. Att i viss mening bli känslomässigt engagerade har varit nödvändigt och det är tack vare det och den förstudie vi gjort som detta arbete blivit möjligt. Med denna avgränsning har vi kunna koppla resultatet och analysen till de frågeställningar vi haft och syftet med studien.

6.5 Slutsats och vidare forskning

Slutsatsen av denna studie är att Malvan har eller har haft stor betydelse i majoriteten av informanternas liv. Att få vara en del av en sådan verksamhet uppskattas även av samtlig personal vilket visar på en god social samvaro på Malvan.

Den otvungna och accepterande samvaron är av ytterst stor betydelse och personalens inställning och förmåga att vara goda förebilder utgör förutsättningarna för att detta sker, så att de tillsammans med gästerna kan skapa en varm och tillåtande atmosfär. Respekt för varandras olika förutsättningar och acceptans för vad många andra skulle kalla normbrytande beteenden är grundläggande. Även tryggheten i att Malvan finns och att möjligheten till stöd från personalen finns om den behövs och önskas. Personalens roll och deras sätt att leda och visa vägen är viktig för att bygga upp och forma den sociala samvaron som gästerna blir en del av och i sin tur vidareförmedlar till andra. Utöver detta är det viktigt att de annars försöker få en känsla av så jämställd samvaro som möjligt.

Utifrån denna studie kan vi se att det är gemenskapen på Malvan som skapar betydelse för gäster och också en social samvaro gäster emellan och mellan personal och gäster. De mer organiserade aktiviteterna på Malvan är inte att betrakta som onödiga utan spelar även de stor roll för gästernas upplevelse av träffpunkten. De är dock av underordnad betydelse och skulle på egen hand inte kunna väga upp brister i den gemensamma sociala värld som Malvan utgör.

Det är inte exakt vad som sker eller vem som är på Malvan som är det viktiga för individen, utan konstruktionen av gemenskapen.

Då vi i denna undersökning var intresserade av att få en djupare förståelse för hur och på vilka sätt gästerna beskriver Malvans funktion har vi fått fram många olika relevanta svar men inte haft möjlighet att gå djupare in på något av dem. Vart och ett av de teman vi identifierat under analysen anser vi kan vara värda att titta närmare på. Detta skulle kunna göras både med ytterligare kvalitativa undersökningar eller genom att använda vår uppsats som en förstudie till en större enkätundersökning. Det vi själva känner extra intresse för vore att undersöka skillnader mellan de gäster som är med i olika mer organiserade aktiviteter och de som inte gör det. Samt hur personalen rent praktiskt arbetar för att skapa en eftersträvad atmosfär och hur de balanserar rollen som vän mot den mer professionella. Det vore också intressant att undersöka upplevelser av stigma och hur de hanteras i ett sammanhang som Malvan, som är menat att vara befriat från det.

Utöver detta hoppas vi på att denna undersökning kan komma till nytta för personalen på träffpunkten Malvan, det skulle glädja oss mycket!

7. Källförteckning

Argentzell, E., Håkansson, C & Eklund, M. (2010). Experience of meaning in everyday occupations among unemployed people with severe mental illness, *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 19 (1), 49-58.

Argentzell, E., Thörnstrand, C., & Eklund, M. (2017) Quality of Life Among People with Psychiatric Disabilities: Does Day Centre Attendance Make a Difference? *Community Ment Health J*.

Argentzell, E., Leufstadius, C., & Eklund, M. (2014). Social interaction among people with psychiatric disabilities - Does attending a day centre matter? *International Journal of Social Psychiatry*, 60 (6), 519-527.

Arvastson, G. & Ehn, B. (red.) (2009). *Etnografiska observationer*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtidigt*. (2., [uppdaterade och utökade] uppl.) Malmö: Liber.

Berger, P.L. & Luckmann, T. (1966). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. (2. uppl.) Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Biegel, D.E., Tracy, E.M. & Song, L. (1995) Barriers to social network interventions with persons with severe and persistent mental illness: A survey of mental health case managers. *Community Ment Health J* 31 (4), 335- 349.

Eklund, M., Sandlund, M. (2012) The Life Situation of People with Persistent Mental Illness Visiting Day Centers: a Comparative Study. *Community Ment Health J*. 48: 592-597.

Grönberg Eskel, M. (2012). *Från slutna institutioner till institutionaliserat omhändertagande*. Doktorsavhandling. Karlstad Universitet. Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper.

Gadamer, HG. "Om förståelsens cirkel" i Marc- Wogau, K., Carlshamre, S. & Bergström, L. (red.) (2000). *Filosofin genom tiderna: texter. Efter 1950*. (2., [rev. och utök.] uppl.). Stockholm: Thales.

Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.

- Granerud, A. (2008). *Social integration for people with people with mental health problems*. Doktorsavhandling. Nordic School of Public Health, Göteborg, Sweden.
- Goffman, E. (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. (4. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Hansson, L., Stjernswärd, S, Svensson, B. (2013). Perceived and anticipated discrimination in people with mental illness-An interview study, *Nordic Journal of Psychiatry*. doi:10.3109/08039488.2013.775339
- Hultqvist, J., Markström, U., Tjörnstrand, C., & Eklund, M. (2016). Social Networks and Social Interaction among People with Psychiatric Disabilities-Comparison of Users of Day Centres and Clubhouses, *Global Journal of Health Science*; 9 (6). doi:10.5539/gjhs.v9n6p10
- Jansson, JÅ., Johansson, H. & Eklund, M. (2013). The Psychosocial Atmosphere in Community-Based Activity Centers for People with Psychiatric Disabilities: Visitor and Staff Perceptions. *Community Ment Health J*, 49 (6),748-755. doi:10.1007/s10597-013-9651-1
- Kawachi, I. & Berkman, L.F. (2001). Social ties and Mental health. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 78 (3), 458-467. doi:10.1093/jurban/78.3.458
- Kohn, R., Saxena, S., Levav, I., & Benedetto, S. (2004). The treatment gap in mental health care. *Bulletin of the World Health Organization*, 82 (11), 858-866.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. (3., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Lindahl, L. (2016). *Tillsammans är man mindre ensam. En utvärdering av träffpunkters betydelse för äldres hälsa och välbefinnande*. FoU välfärd i väst, Göteborg, Sweden.
- Link, BG., Phelan, JC. (2001). Conceptualizing Stigma. *Annual Review of Sociology*. 27: 363-385.
- Perry, BL. The Labeling Paradox: Stigma, the Sick Role, and Social Networks in Mental Illness, *Journal of Health and Social Behavior*, 52 (4), 460-477. doi: 10.1177/0022146511408913.
- Rosenberg, D., Lindqvist, R., & Fredén, L. (2011). Den svenska psykiatrireformen i nordisk belysning. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 88 (6).

Rosengren, K.E. & Arvidson, P. (2002). *Sociologisk metodik*. (5., [omarb. och utök.] uppl.) Malmö: Liber.

Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.

Socialtjänstlagen (2001: 453). Hämtad 18 maj 2017 från www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:453

SOU 2006:100 Ambition och ansvar. Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser för personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.

Tjörnstrand, C., Bejerholm, U., & Eklund, M (2011) Participation in day centres for people with psychiatric disabilities: Characteristics of occupations. 243 - 253.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. (Tredje upplagan) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

8. Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Får vi prata lite med dig?

Vi, Rania och Terese, läser till beteendevetare på Uppsala Universitet och ska skriva vår examensuppsats om Malvan. Vi är intresserade av att veta vad Malvan betyder för dig, vilka aktiviteter du föredrar och vad du väljer att inte delta i samt vad som får dig att komma just hit. Vi kommer att intervjua cirka 10 personer. Ditt namn kommer inte finnas med i uppsatsen och vi kommer inte skriva att det är just på Malvan vi har gjort våra intervjuer. Däremot kommer personalen veta att uppsatsen handlar om Malvan. Vi kommer göra allt vi kan för att det inte ska gå att känna igen någon av de intervjuade när vi skriver uppsatsen.

Vi kommer ställa allmänna frågor kring vad du tycker och tänker om Malvan som träffpunkt. Vi kommer inte ställa personliga frågor om ditt mående eller sjukdomshistoria.

Vi skulle bli hemskt glada om vi fick intervjua dig, och hoppas vi ses!

Det är helt frivilligt att delta och du får när som helst avbryta intervjun. Kontakta gärna oss eller vår handledare om ni undrar något!

Vi bjuder på fika!

Rania och Terese

Bilaga 2: Samtyckeskontrakt

Får vi prata lite med dig?

Vi, Rania och Terese, läser till beteendevetare på Uppsala Universitet och ska skriva vår examensuppsats om träffpunkten Malvan.

Vi är intresserade av att veta vad Malvan betyder för dig, vilka aktiviteter du föredrar och vad du väljer att inte delta i samt vad som får dig att komma just hit. Vi kommer att intervjua cirka 10 personer. Ditt namn kommer inte finnas med i uppsatsen och vi kommer inte skriva att det är just på Malvan vi har gjort våra intervjuer. Däremot kommer personalen veta att uppsatsen handlar om träffpunkten Malvan. Vi kommer göra allt vi kan för att det inte ska gå att känna igen någon av de intervjuade när vi skriver uppsatsen.

Vi kommer ställa allmänna frågor kring vad du tycker och tänker om Malvan som träffpunkt. Vi kommer inte ställa personliga frågor om ditt mående eller sjukdomshistoria.

Vi skulle bli hemskt glada om vi fick intervjua dig, och hoppas vi ses!

Det är helt frivilligt att delta och du får när som helst avbryta intervjun. Kontakta gärna oss eller vår handledare om ni undrar något!

Vi bjuder på fika!

Rania och Terese

Jag har läst och förstått vad det innebär att delta i denna studie:

Bilaga 3: Intervjuguide - gäster

Intervjuguide gäster

Introducera oss själva, studien och dess syfte, muntlig och skriftlig info om deltagande, om att spela in intervjun och samtycke därtill. Underskrift.

- Ungefär när började du komma till Mötesplatsen Malvan?
- Vad var det som gjorde att du började komma hit?
- Om du tänker dig en vanlig vecka, ungefär hur ofta/mycket är du här?
- Hur länge brukar du stanna?
- Vad brukar du göra när du är här?
- Varför just det?
- Berätta om vilka gruppaktiviteter det finns här på Malvan.
- Vad tycker du om dem?
- Är det någon (annan) av dem du skulle vilja delta i?
- Om du tänker dig en vanlig dag när du ska komma hit, berätta vad du gör.
- Hur känns det när du är på väg till Malvan? Tänker du på något särskilt?
- Hur känns det när du kommer hit?
- Är det alltid så?
- När det inte är så, beskriv hur det kan kännas då?
- De dagar du inte kommer till Malvan, vad gör du då istället?
- Om vi låtsas att Malvan inte fanns eller att de behövde stänga tillfälligt på grund av renovering eller så, hur skulle det vara? Vad skulle du göra då?
- Finns det andra ställen du går till för att umgås och träffa folk?
- Sen du började komma till Malvan, har det lett till någon annan förändring eller något nytt i din vardag? Berätta!
- Om du skulle beskriva Malvan för någon som inte alls vet vad det är, hur skulle du göra det?

- Tror du att Malvan är ett ställe som är bra för alla (personer i liknande situation som du)?
- Är Malvan bra för dig?
- Vilka är de tre viktigaste anledningarna för dig att komma till Malvan?
- Vad har du för kontakt med de andra som brukar vara här, utanför Malvan?
- Är det någon/några du känner sedan tidigare?
(Om ja) - Brukar ni komma hit tillsammans?
- Spelar det någon roll vem som är här när du kommer?
(Om ja) - På vilket sätt?
- Känner du att du kan prata med vem som helst här?
- Känner du att det finns en gemenskap bland gästerna här?
(Ja) - Hur skulle du beskriva den? / (Nej) - Vad är det som gör att du känner så?
- Gäller det alla gäster eller finns det vissa som är mer bara med varandra?
- Beskriv den en gemenskap som finns mellan gäster och personal
- Finns det några särskilda skillnader mellan dessa? Beskriv!

Tack och avslut, påminna om att de är välkomna att ställa frågor och att de som vill kommer få möjlighet att ta del av den färdiga uppsatsen.

Bilaga 4: Intervjuguide - personal

Intervjuguide personal

Introducera oss själva, studien och dess syfte, muntlig och skriftlig info om deltagande, om att spela in intervjun och samtycke därtill. Underskrift.

- Hur länge har du jobbat på Malvan?
- Vad fick dig att söka just hit?
- Vad har du för bakgrund?
 - Har du arbetat med liknande tidigare?
 - Utbildning?
- Vad ser du som verksamhetens viktigaste mål?
- Ser ni någon skillnad på gästerna efter att de varit gäster på Malvan ett tag?
 - På vilket sätt?
- Beskriv hur relationen är mellan gästerna och er i personalen.
- Upplever du att det finns några särskilda grupper bland gästerna?
 - I sådana fall, hur ser dessa grupper ut?
- Ser du någon skillnad på hur det är att vara man respektive kvinna som gäst på Malvan?
- Vad tycker du fungerar bra och mindre bra?
- Finns det något du skulle vilja ändra på?

Tack och avslut, påminna om att de är välkomna att ställa frågor och att de som vill kommer få möjlighet att ta del av den färdiga uppsatsen.